

för industri och hushåll

Gasol är en gas, som lagras i flytande form i behållare.
Gasol är ett idealiskt bränsle för hushåll och för de mest skilda ändamål inom industrien.

Gasolbrännare finnas i lager för bl. a. lödning, uppvärmning, kokning, smältning för laboratorier m. m.

*Återförsäljare för Gasol fin-
nas på ett stort antal platser.*

Svenska Skifferolje Aktiebolaget

Gasolavdelningen
ÖREBRO
Telefon 19195

TACKJÄRN

Lättflutet - Tätt - Starkt - Lätt att bearbeta

TACKJÄRNSGJUTGODS

spesielt maskingutgods i vikter upp till 20 ton

GULDSMEDSHYTTE AB • GULDSMEDSHYTTRAN

**Aktiebolaget
Nyhammars Bruk
NYHAMMAR**

NYHAMMAR

Tillverkar:

- MALMKROSSAR
- KUL- och RÖRKVARVAR
- MALMSEPARATORER
- TACKJÄRNSGJUTGODS
- PLÅTARBETEN
- SVETSNINGARBETEN
- ELEKTR. 3-FASMOTORER
- BYGGNADSSNICKERIER

FALKENS

Barkgarvade

KÄRNLÄDER

Ett svenskt kvalitetsläder

Begär alltid vid köp av nya skor eller vid reparation av gamla, att sulorna skola vara av

FALKENS BARKGARVADE

KÄRNLÄDER

Begär offert!
Tel. Grangårde 1 o. 35

SVERIGES NATUR

Svenska Naturskyddsföreningens Tidskrift

$$1$$

1951

Arg. 42

Ansvarig utgivare: NILS DAHLBECK

Redaktion: YNGVE CEDERHOLM och KAI CURRY-LINDAHL

Adress: Riddargatan 9, Stockholm. Tel. 673002. Postgiro nr 2166.

Utkommer med årsbok och 6 häften.

Prenumerationspris: 6:— kr. pr år, med årsbok 12:— kr.

KAI CURRY-LINDAHL:

Något om Sveriges vertebratafauna under 1950.

Däggdjur.

Älgstammen ger alltiämt en imponerande avkastning. 16.405 älgar skötos 1950 enligt *preliminära uppgifter* från Domänstyrelsen. En så hög avskjutningssiffra har aldrig tidigare nåtts. Därtill ökar eller visar arten goda stammar över praktiskt taget hela landet, trots att 1949 års definitiva avskjutningssiffra också utgjorde rekord med 15.435 ex. Markant ökning rapporteras från Östergötland, Västmanland, norra Uppland, Gästrikland, Medelpad, Jämtland, Västernorrbottnen och Norrbotten. Även i Småland och inom stora delar av Lappland har älgen ökat, men i dessa landskap har den också traktvis minskat. Älgspår så långt norrut som på den norra stranden av Torne träsk har iakttagits (N.-A. NILSSON och C. J. TILLSCH).

Rådjurets expansion mot norr fort-

sätter med samma målmedvetenhet som tidigare. I de enstaka pionjärens spår följa efter några år permanenta ockupanter, och nordgränsen för artens fasta bosättningsområde flyttas för varje år längre uppåt samtidigt som djuret blir allt vanligare i Syd- och Mellansverige. I år har till Svenska Naturskyddsföreningen rapporterats tydlig frammarsch i Halland, Småland, Östergötland, Värmland, Västmanland, Uppland, Dalarna, Gästrikland och Jämtland. I sistnämnda landskap liksom i Härjedalen, Ångermanland, Västerbotten och södra Lappland har rådjuret observerats på helt nya lokaler och spridningen inåt fjälldalarna fortsätter. Blott två rapporter tala om minskning av rådjur: Rippsa s:n i Södermanland och Angelstads s:n i Småland, vilket tillskrives lodjuren (H. VON ECKERMANN, L. WILLIAMS). Omkring 17,000 rådjur falldes

under jaktåret 1949—1950 (H. HAMILTON). Önskingar om ökat skydd åt detta djur uttalas från Småland och Jämtland.

Den svenska *kronhjortens* framtida öde är alltjämt oavgjort. Den lilla spillran i Skåne torde ej överskrida 100 ex. (M. U. KALLING). Ca 30 djur beräknas ha skjutits under jaktåret 1949—50 (H. HAMILTON). En kronhjortjur har under de senaste två åren uppehållit sig i Bjärke härad, Västergötland, tillsammans med därvarande *dovhjortar* (N. ÅSTRAND). — Sistnämnda art anses ha ökat i delar av Östergötland (O. ENGSTRÖM). Djuroarna i Väner (Västergötland) har en stam på ca 50 ex. (B. ÖSTERLÖF). I Södermanland har på senare tid dovhjorten träffats litet varstans. Sålunda ha ex. observerats i Kolmården, i Nyköpingstrakten och så långt norrut som blott 4 mil S om Stockholm (I. PETERSSON. Från Jaktmarker och Fiskevatten).

Vildsvinen, vilka efter den statliga utrotning bataljen på Linderödsåsen i början av 1947 med svåra förluster retirerade upp till gränsområdena mellan Skåne och Småland, där de sedan synas ha uppehållit sig, tyckas i år ha haft en spejare så långt ned som ca 1 mil N om Hässleholm (M. U. KALLING).

De *bävar* som 1938 utplanterades NO om Kinnekulle i Västergötland eller avkomlingar därav ha under våren uppträtt i bergets närhet, där avverkningar ägt rum och en hydda uppförts (N.-G. KARVIK). Från Värmland inberättas, att bäverstammen synes stå sig gott och förmodligen även ökar (B. ÖSTERLÖF). En konsekvens härav synes vara, att nya bävervisten under året iakttagits i Malungs s:n, Dalarna. I samma landskap ha enstaka bävvar, förmodligen hanar på

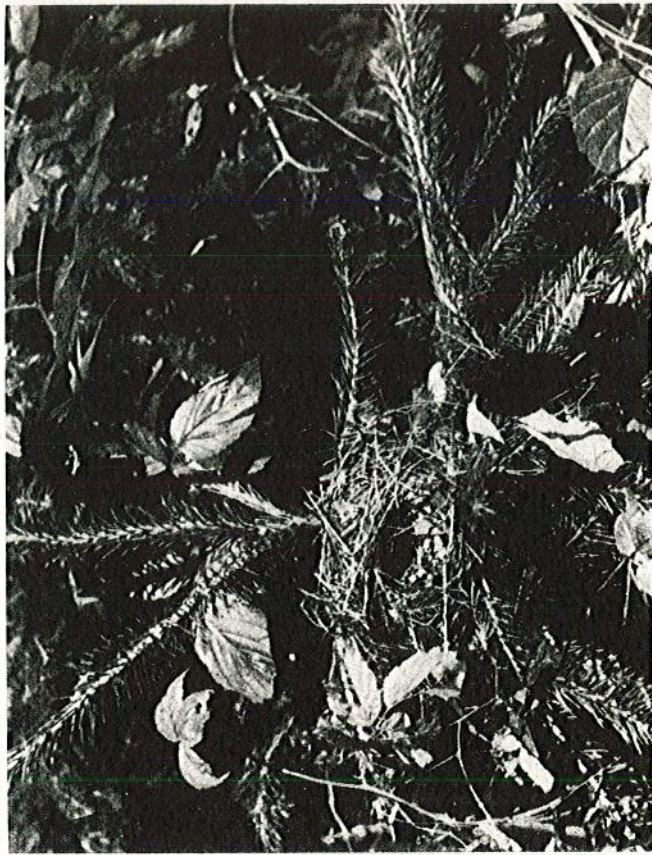
friarestråt, uppträtt i Särna, Transtrand och Älvdalen. Den i Särna, en hane, hittades död i oktober. Jaktvårdskonsulenten har föreslagit, att nyinplanteringar på bl. a. dessa lökaler skulle kunna hjälpa solitärerna till bosättning. Också den bäver, som sedan 1943 hållit till i Västerdalälven vid Åsens by, hittades under våren död, drunknad i en ryssja (S. A. MELLQUIST). I Vilhelmina s:n, Åsele lappmark, förekommer bävern på två lokaler (C. EMSING).

Skogsharen företer alltjämt en ganska ojämn tillgång inom sitt förekomstområde. Medan det från Östergötland, Dalarna, Medelpad och Jämtland förtäljes om ökning, meddela Gotland, Södermanland, Gästrikland och Norrbotten minskning och från Småland, Västerbotten och Lappland rapporteras ställvis om såväl uppsom nedgång. Avskjutningen under jaktåret 1949—50 beräknas till 142.000 ex. (H. HAMILTON), vilket är 16.000 mindre än föregående år.

De till denna översikt inkomna uppgifterna om *fjällharen* ange ökning i Småland, Gotland och Östergötland, vartill Svenska Jägarförbundets viltstatistik upplyser om ökning jämväl i Uppsala län. Avskjutningen under jaktåret 1949—50 är beräknad till 120.000 ex. (H. HAMILTON).

Vildkaninen ökar alltjämt i Skåne och på Gotland. I sistnämnda landskap har den dock traktvis på grund av översvämningar och hård avjagning kunnat decimeras. Arten visar tendens att sprida sig norrut och har i södra Småland nu nått Älmhultstrakten (A. EKLUNDH). Den är talrik i Markaryds, Virestads och Urshults s:r (EKLUNDH, Natur i Småland).

Hasselhusen har återigen anträffats på nya lokaler i Småland, nämligen Kråketorp, Haurida s:n, och Stumpe-

Bo av hasselmus. Kråketorp, Haurida s:n. Aug. 1950. Foto: J.-E. BERGGREN.

ryd, Nässjö s:n (Å. HALLANDER), Strättö kronopark, Ryssby s:n (I. CHRISTOFFERSSON), Sandvik, Linne-ryds s:n, samt Grönadal, Alnebodas och Kyrksjön, samtliga Alnebodas (A. NEANDER, Fauna och Flora). Sistnämndes uppsats innehåller också en karta med artens svenska fyndlokaler inprickade.

Ett nytt fynd av *buskmus* har gjorts i Dalarna, i det att statsgeologen G. LUNDQVIST på Tunaslätten infångade och fotograferade ett ex., som sedan frigavs. Därmed har kännedomen om denna gnagares svenska utbredning ökats. Förutom i södra Dalarna (Säter och Tunaslätten) förekommer buskmusen med säkerhet blott i Frostvikens s:n i Jämtland; sannolikt finns den också i Strömsundstrakten i sistnämnda provins.

Såväl *åkersork* som *skogssork* anges ha kraftigt ökat i Östergötland (L. ECKERBOM, C.-F. LUNDEVAL), medan den sistnämnda arten nästan helt lyst med sin frånvaro i norra Ångermanland och Jämtland (B. TÄCTSTRÖM). Sådana fluktuationer äro som bekant normala drag i dessa djurs biologi.

Ekorren synes efter föregående års nära nog allmänna uppgång åter mångenstädes minska. Avskjutningen i jaktåret 1949—50 var t. ex. »blott» 265.000 ex. mot föregående säsong 401.000. Dock rapporteras till denna översikt ökning från Småland, Västerbotten, Dalarna, Jämtland och Västergötland, vartill Svenska Jägarförbundet tillägger Örebro och Västmanlands län. Minskning meddelas oss från Skåne, Halland, Gotland, Södermanland, Medelpad och Norrbotten.

I Västmanland (jfr ovan), Värmland och Lappland har ekorren enligt våra rapportörer lokalt visat både ökning och minskning, i norra Lappland dock enbart tillbakagång. Därifrån liksom från Medelpad kräves en tids fridlysning för ekorre.

De vilda *sumpbjörarna*, som sedan 1939 funnits i Småland vid Möckeln, i Helgeån, kring Torna-, Skeppshults och Bökösjöarna finnas alltjämt kvar och ha kanske ökat något (A. EKLUNDH).

Igelkotten uppges öka efter decimeringen under 1940-talets köldvintrar. Särskilt har detta förmärks i norra Småland (A. HALLANDER), Östergötland (C.-F. LUNDEVAL) och delar av Värmland (B. ÖSTERLÖF). Den är nu talrik i Åradsalen, Halland (C. G. HELLMAN), men alltjämt sällsynt i norra Uppland (E. HANSSON); i Medelpad anges arten ha väsentligt ökat de senaste decennierna» (S. G:SON BLUMQVIST, En bok om Medelpad).

Björnen visar fortfarande tendens att vandra ned till barrskoglandet från tidigare tillhåll i fjälltrakterna. Detta kan spåras över praktiskt taget hela Lappland. I södra delen av landskapet synes stammen vara kraftigast inom södra delen av Vilhelmina och Dorotea socknar samt i trakterna av Vindelälven. Inom Stensele och Tärna uppträda endast enstaka djur (S. ARBMAN, C. EMSING). I norra Lule lappmark synes Muddus nationalpark göra nytta genom att späda på björnstammen inom Gällivare sn (S. W. EKMAN, H. HANSSON, A. WEYLANDT). Inom Karesuando sn och norra delen av Gällivare sn förekommer björnen blott sporadiskt (A. OLSOSEN), medan den ökat i Pajala sn, Norrbotten, (EKMAN). I Jämtland uppträder björnen nu i socknar, där den utrotades för 40 à 50 år sedan. Sålunda finns

det sannolikt tre ex. i Ragunda sn och söder om Landsjön, Offerdals sn, har arten vistats hela sommaren (S. SWAHN). Den legala avskjutningen 1949 uppgick enligt Domänstyrelsen till 15 björnar, varav 10 föllades i Norrbottens län och 5 i Västerbottens. Trots generös licensgivning från de nordligaste länsstyrelsernas sida för björnjakt på kronomark blev avskjutningen blott hälften mot föregående års. 155 björnar ha därmed t. o. m. 1949 legalt skjutits sedan fridlysningen upphävdes 1943, vilket är mer än hälften av den då uppskattade stammens storlek. Den samfälliga skrivelse som överjägmästarna i Norrland redan 1948 riktade till Domänstyrelsen om de missförhållanden för vilka björn och lo utgöra offer har nu efter två år äntligen vidarebefordrats till högre instans, varför man får hoppas att detta skall medföra bättre skydd för björnen.

Vargens avskjutningssiffror under femårsperioden 1945—1949 har varit följande: 1945 12 ex., 1946 14 ex., 1947 10 ex., 1948 9 ex. och 1949 1 ex. Samtliga siffror enligt Domänstyrelsen. Den skjutna vargen 1949 föll i Norrbottens län. Kommentarer till denna statistik torde vara överflödiga. Alla till denna översikt inkomna rapporter om vargen tala om sporadisk förekomst. Fast stam synes f. n. ingenstädes förekomma. I Jämtland har under året två vargar uppträtt. Den ena sköts i slutet av 1950 (S. SWAHN).

Fjällrävstammen är fortfarande svag inom hela artens förekomstområde.

Enligt till Svenska Naturskyddsföreningen inkomna uppgifter fortsätter *räven* att påfallande öka över nära nog hela landet. Detta synes särskilt vara fallet i Skåne, Halland,

Småland, Gotland, Västmanland, Uppland, Gästrikland och Lappland. Svenska Jägarförbundets viltstatistik uppger dock, att räven minskat inom Göteborgs och Bohus län, Jämtlands och Norrbottens (jfr ovan) län. Omkring 77.000 rävar beräknas ha dödat under jaktåret 1949—50 (H. HAMILTON). Av de i Västerbottens län fällda omkring 5.000 rävarna togos 580 ex. i sax (C. EMSING). Skottpengar på rävar börjar att allt oftare införas av kommuner och landsting. I nuvarande läge med låga skinnpriser på den kulturgynnade räven är detta nödvändigt och bör på allt sätt stimuleras.

Enligt Domänstyrelsen fälldes legalt under 1949 5 loar, den lägsta avskjutningsciffran, som någonsin förekommit på detta djur sedan fridlysningens upphävande. 3 av dessa lodjur sköts i Västernorrlands län och 1 i vardera Norrbottens och Västerbottens län. Många krafter äro f. n. verksamma för att försöka få myndigheterna att ändra den norrlandska lösutlösningen till det bättre genom ökat skydd. I södra Sverige har det varit ganska livligt på lofronten. Sålunda ha i Småland ex. uppträtt på Vedåsa vid Möckeln, på Rönns i Agunnaryds sn och utmed Bolmen i Angelstads sn (A. BERGEGREN, I. G:SON EBBERSTEN, A. EKLUNDH, L. WILLIAMS). Härvid ha för första gången i dessa trakter loskador på boskap kunnat konstateras, i det att 10 får och lamm rivits (EBBERSTEN, EKLUNDH). I norra Dalsland synes lostammen ha ökat (N. ÅSTRAND) och från Västergötland meddelas: »Tämligen säkert har ett eller annat lodjur passerat Kinnekulle under de två sista åren, förmodligen på väg från Tiveden söderut» (N.-G. KARVİK). De lodjur som föregående år hade kull i Söder-

manland ha i år hållit till norr om Båven (H. VON ECKERMANS). Alltjämt förefaller det som om lon är bofast i Ljusnarsberg, Västmanland (H. SWERUS). I Gysingetrakten, Gästrikland, har lodjur uppträtt såväl sommaren 1949 som våren 1950 (E. SÖDERSTRÖM, Natur i Gästrikland). I Västerbottens län har lon kraftigt gått tillbaka och är där enligt jaktvårdskonsulenten C. EMSING nära att utrotas. »Om stammen skall ha någon möjlighet att bibehållas är omedelbar fridlysning av nöden», skriver denne. I Muddus nationalpark, Lule lappmark, är lon numera helt borta (H. HANSSON enl. A. WEYLANDT). Även i Norrbottens län anser överjägmästaren F. EBELING det nödvändigt, att lon omedelbart fridlyses. — A. EKLUNDH har i Natur i Småland under året publicerat en översikt av lodjuren i detta landskap. Ett försök till inventering av lons nuvarande förekomst i Sverige och Europa har nyligen slutförts av förf. Det kommer inom kort att publiceras i årsboken av Sveriges Natur.

Grävlingen anges ha ökat i en del landskap och minskat i andra. Det förre är fallet i Halland, Närke, Gästrikland och i för denna art så nordliga provinser som Jämtland, Medelpad och Ångermanland. I Stavre, Jämtland, har grävlingen ynglat (C. A. CARLSSON), och i Ångermanland skötos under våren tre ex. i ett gryt i Stigsjö sn samt ytterligare två djur på skilda platser i Säbrå sn (E. H. SELANDER). Minskning har konstaterats flerstädes i Småland — där stammen även f. ö. förefaller vara svag — i Östergötland, Södermanland och Uppland varjämte Svenska Jägarförbundet uppgjer minskad tillgång också i norra Älvsborgs och Värmlands län. Under jaktåret 1949

—50 beräknas ca 10.000 grävlingar ha skjutits (H. HAMILTON). — Fridlysning under fortplantningstid kräves från flera håll, särskilt Småland.

Inkomna uppgifter om *uttern* tyda på nedgång i numerären. Detta tycks särskilt vara fallet i Östergötland, Södermanland, Gästrikland, Jämtland, Västerbotten och Lappland. Ingen till oss anland rapport talar om ökning, men detta meddelas dock i Svenska Jägarförbundets statistik vara fallet i Uppsala, Örebro och Västernorrlands län. Avskjutningen i jaktåret 1949—50 uppgick till ca 1.500 ex. (H. HAMILTON), samma siffra som föregående år. — Ökad fridlysning eller blott licensskytte för utter föreslås från Småland, Västergötland och Lappland.

På grund av höga skottpengar jagas *järven* fortfarande intensivt, särskilt på våren, då lyorna uppsökas och ungarna dödas. Enligt Domänstyrelsen fälldes år 1949 51 ex., varav 39 i Norrbottens län, 5 i Västerbottens och 7 i Jämtlands. Därtill torde en del svenska järvar ha redovisats i Norge, där enorma skottpengar utbetalas. Från Muddus nationalpark och i Gällivare s:n, Lule Lappmark, uppges järven ha ökat (H. HANSSON enl. A. WEYLANDT, A. OLSSON).

Mårdens föregående år begynnande tendens att minska i södra Småland synes fortsätta. Där har arten trätt tillbaka i olika trakter, ehuru den ej kan betraktas som direkt sällsynt. Från Värmland, Ängermanland och Lappland inberättas om ökning. Dessutom anger Svenska Jägarförbundet ökning i Uppsala län men minskning i Södermanlands. Av övriga rapporter må följande nämnas: en mård observerades på Söderåsen i Skåne 15/6 (H. VALLIN), den förekommer i Tostared, Västergötland (E. A. BLOM-

qvist), alljämt i Kolmården, Östergötland (C.-F. LUNDEVAL) och har iakttagits ända uppe i Pajala s:n (S. W. EKMAN, C. J. LAURÉN). Den legala avskjutningen under jaktåret 1949—50 beräknas till ca 1.000 mårdar (H. HAMILTON). Jägmästare E. GEIJER («Katt-Erik berättar») anser, att huvudparten av i Värmland salubjudna skinn skjutits på förbjuden tid, och jaktvårdskonsulent S. A. MELLQVIST i Dalarna säger sig ha en känsla av att många skinn på illegala vägar »omärktas» söka sig ut från länet.» — Från Småland och Västergötland önskas ökat skydd åt mården.

Minkens explosionsartade ökning och spridning över allt större delar av Sverige fortsätter med nära nog accelererad takt. I Kronobergs län, Småland, har arten börjat uppträda (A. BERGENGREN, A. EKLUNDH), i samma landskaps sydvästra delar har dess förekomst ökat (Å. HALLANDER, L. WILLIAMS), liksom i södra Västergötland (K. HALL, A. MELINDER), men den har minskat kring Hornborgsjön (S. FREDRIKSSON), den har visat sig inne i Norrköpings stad (C.-F. LUNDEVAL) och synes ha sina östgötastamhåll vid Svartån (O. ENGSTRÖM), vidare har den varit synlig i Helgesta, Södermanland (S. MELIN) och Väringen, Närke (E. SJÖSTEDT), ökat i norra Uppland (B. TÄCTSTRÖM), uppträtt hårt härjande i Dalarna (S. A. MELLQVIST), varit bofast sedan några år vid södra Dalälven, Gästrikland (E. SÖDERSTRÖM) och förekommer över hela Västerbottens län (C. Emsing). Avskjutningen har under jaktåret 1949—50 uppgått till ca 3.500 ex. mot 2.200 föregående säsong. Av dessa beräknas 1.500 ex. på Jämtlands län och 700 på Västernorrlands (H. HAMILTON). — E. EDÉN har under året i Sveriges Natur publicerat en

översikt av minkens förekomst i Sverige.

Hermelinen uppges öka i Västerbottens län (C. Emsing) men minska i Norrbottens (J. HANSSON).

Gråsäl har i S:t Anna och Gryts skärgårdar minskat avsevärt, vilket särskilt kunnat förmärkas vid Harstena (L. ECKERBOM, H. GRÄSLUND). Enligt Domänstyrelsen dödades 1949 707 *gråsäl*, 637 *vikare*, och 99 *knubb-säl*. Motsvarande siffror 1948 voro resp. 733, 949 och 104. Totala antalet dödade sälar 1949 uppgår till 1.443 ex. (1948: 1.786 ex.).

Fåglar.

Beträffande detaljerade upplysningar om märkligare fynd och häckningsförekomster hänvisas till specialtidsskrifterna Fauna och Flora, Svensk Faunistisk Revy och Vår Fågelvärld. Här beröras endast ur naturskydds-synpunkt kritiska fåglar, varjämte lämnas en summarisk översikt av till Svenska Naturskyddsföreningen inkomna rapporter och under året publicerade uppgifter om totalfredade och sällsynta arters förekomst under 1950 samt om stammarna av vanligare fåglar anses ha ökat resp. minskat eller företett förändringar i utbredningen.

Nya fåglar i svensk fauna.

Under året ha fyra fågelarter blivit publicerade såsom för första gången anträffade i vårt land.

Den *sydliga näktergalen* (*Luscinia megarhyncha*) uppges ha anträffats med ett par på Ven i Skåne våren 1945 (A. NILSSON och G. THORSSON, Sveriges Natur). Denna art förekommer i västra och södra Europa. Nordgränsen går över Brittiska öarna, Holland, Tyskland, västra Polen och sydvästra Ryssland. I Norden har den tidigare

blott tillfälligtvis anträffats i sydligaste Jylland.

Silkeshägern (*Egretta g. garzetta*) iaktogs i maj 1949 vid Kävsjön i Småland (C. RAMEL, Vår Fågelvärld; E. WIBECK, Natur i Småland). Denna helvita häger bebor i Europa södra Portugal, södra Spanien, Camargue och Dombes i södra Frankrike, norra Italien och östra Europa med nordgränsen över Ungern. Den har tidigare aldrig anträffats i Norden.

Den *mindre lirans* (*Puffinus puffinus*) tidigare förekomst i Sverige har kunnat fastställas genom subfossilfynd från Otterön och Rotekärrslid i Bohuslän (J. LEFKSAAR, Göteborgs Musei Årstryck). Denna lira (rasen *P. p. puffinus*) häckar i nutiden på Island, Färöarna, Brittiska öarna, Irland, några öar vid Bretagne, Madeira, Azorerna och Bermuda. F. ö. uppträder den litet varstans i Atlanten och har vid flera tillfällen gästat norska och danska kuster. Under Litorinatiden, då havet hade större utbredning och klimatet var mera atlantiskt, utsträckt fågelh tydligen sina färder också till Sverige, där den förr eller senare förmodligen även kommer att bli anträffad i nutiden.

Ishavssillgrisslan (*Uria aalge hyperborea*) har genom en återfunnen ringmärkning konstaterats såsom svensk (F. SALOMONSEN, Dansk Ornithologisk Forenings Tidskrift). Vid Smögen i Bohuslän återfanns i februari 1943 en sillgrissla, märkt med rysk ring. Först sex år senare erhöles meddelande genom ryska ambassaden, att fågeln hade ringmärkts 1940 vid Murmanskusten (V. FONTAINE, Göteborgs Musei Årstryck). Ryssarna angav rasen som »U. aalge r. troile» vilken egenomliga beteckning föranledde sistnämnda auktor att försiktigtvis publicera fågeln som *U. aalge* subsp. Av

geografiska skäl synes det som om SALOMONSENS tolkning av rastillhörigheten är riktig.

Förändringar i vanligare fåglars frekvens och utbredning.

Kampanjen mot *kråkan* har fortsatt också under 1950, till synes med en viss lokal effekt. Särskilt tycks denna tillbakagång ha ägt rum på flera håll i Småland, Västergötland och Norrbotten. Å andra sidan redovisa många trakter en betydande ökning. Denna synes vara mest påfallande i delar av Småland (jfr ovan!), Södermanland, där de många fåglarna dra till sig stora mängder kråkor, och Gästrikland, i vilket senare landskap dessa fåglar börja att alltmer övervintra (J. JÄRNING). Också i år ha från flera trakter inrapporterats tråkiga konsekvenser för andra djur än de som giftutläggningen riktat sig mot. Sålunda ha i Småland igelkottar och vesslor bevisligen förgiftats, även fridlysta korpar ha fallit offer för giften och på ett håll ha dessutom asätande glador oförklarigen försvunnit. Det framhålles, att förgiftade kråkor och skator få ligga kvar i markerna, och att det inte göres mycket för att förhindra ev. kedjeförgiftningar.

Råkan, som numera förmodligen har blott en boplatz på Gotland — vid Sallmunds i Hamra sn — har här minskat avsevärt. Sålunda funnos i år blott 17 bebodda reden, medan antalet för sex år sedan var minst det dubbla. Orsaken härtill är stark förföljelse och årliga boplundringar (E. ESCQVIST). Likaså har en koloni vid Kedsbergens i Västergötland blivit nästan »avfolkad», men här uppges orsaken vara fosforförgiftning (G. LARSSON). Vadstenakolonien i Öster-

götland innehöll 1950 181 bon (R. ED-BERG). Ex. ha under hösten iakttagits i Sunnemo sn, Värmland (L. HOLMBERG) och i södra Gästrikland (E. SÖDERSTRÖM). Det kan meddelas att en råka sköts 18/4 1949 i Porsnäs, Norrjärdens sn, Västerbotten (J. HANSON). Uppgifter om äldre och nuvarande råkokolonier böra insändas till amanuens TORSTEN MALMBERG, Zoologiska Institutionen, Lund. *Kajan* uppges öka över praktiskt taget hela sitt utbredningsområde, främst i Halland, Småland, Västmanland, Uppland och Gästrikland. Den blir allt allmänare i Hålsingland (R. PERSSON; B. WIRT-STRÖMER, Hålsinglands fåglar) och har under året häckat i Indal, Medelpad (T. STRÖMER). — *Skatan* rapporteras öka oroväckande mångenstädes i Gästrikland men har lokalt påfallande avtagit i Småland och Västergötland. — *Nöskrikan* går alltjämt framåt över nära nog hela landet, framför allt, synes det av rapporterna att döma i Halland, Småland, Gotland, Västergötland och Södermanland. — Från *laeskrikans* sydligaste utposter, nordligaste Värmland och nordvästra Gästrikland, håller sig arten kvar i ungefär samma antal som tidigare (J. JÄRNING, B. ÖSTERLÖF). — *Staren* anges öka i delar av Småland, Västergötland och Västerbotten.

Grönfinken tycks vara i färd med att vidga sitt utbredningsområde. Den har sålunda iakttagits inom N. Råda sn i Värmland för första gången (B. ÖSTERLÖF), börjat dra sig inåt skogslandet i Gästrikland (J. JÄRNING) och blivit allt vanligare i Hålsingland (R. PERSSON; B. WIRT-STRÖMER, Hålsinglands fåglar). — *Steglitsen* har under senare år visat sig allt oftare vid Ronehamn, Gotland (E. ESCQVIST), ökat i norra Uppland (B. TÄCTSTRÖM) och iakttagits i Bollnäs, Håls-

ingland (PERSSON). — *Donherren* observerades i juni så högt upp som vid Abisko i Lapplands björkregion (C.-F. LUNDEVALL). — *Tallbitar* ha under 1950 års sista månad iakttagits såväl i Söderhamnsstrakten, Hålsingland (N. ALROTH), som i nordvästra Gästrikland (JÄRNING). Uppgifter om denna art mottages tacksamt av amanuens GUNNAR MÅRKRENN, Furuå 263 C, Klemensnäs. — *Bofinken* har börjat tränga upp i björkregionen, där häckning nu kunnat konstateras i Kiruna (B. HOLM). Tidigare bopättning av denna art i björkregionen, nämligen Ö Abisko, har först nu blivit känd (HOLM, Norrbottens Natur). Arten har i år med flera ex. iakttagits vid Abisko och Björkliden (LUNDEVALL). — *Bergfinken* iakttagos kring årsskiftet 1950—51 på flera håll i Stockholms omgivning, en nordlig övervintringsplats för denna fågel.

Sjösparven har i år häckat på Nord-Koster i Bohuslän (S. LARSSON), en märklig lokal för denna art, samt blivit allt vanligare i sydvästra Småland (L. WILLIAMS). — *Lappsparven* har för första gången anträffats häckande i Dalarna, nämligen den 28/6 på Långfjället, 902 m ö. h. Också på en annan lokal inom samma fjällkomplex observerades arten, dock ej häckande (H. VIBERG).

Ett par *berglärkor* — hanen sjungande — anträffades 19/6 på lågfjället Rautasekara (630 m), V Vittangiälven, Torne lappmark, strax ovan trädgänsen, vilket är anmärkningsvärt lågt för denna art (B. HOLM, D. LACK, F. SALOMONSEN). — Såväl *sydlig* som *nordlig* gulärta finnas boplatz i Ekshärads sn, Värmland (B. ÖSTERLÖF).

Trädkryparen synes ha ökat i Värmland (B. ÖSTERLÖF) och har observerats i par i granskog på sydslutt-

ningen av Kiskamavaara, ca 4 mil Ö Kiruna, vilket är första fyndet av denna art i Torne lappmark (B. HOLM). — *Nötvåkans* västra nordgräns synes gå genom N. Råda sn i Värmland. Vid Uddeholm häckar stadigt två å tre par (ÖSTERLÖF). — *Blåmesen* tränger allt längre mot norr längs lälandet. Den betecknas som vanlig i Ockelbo sn, Gästrikland (C. B. GAU-RIKZ), tämligen allmän i Vallsta, Hålsingland (R. PERSSON), och förekommer regelbundet vid N. Stadsberget, Medelpad (S. G-SON Blomqvist, En bok om Medelpad).

Stjartmesen tycks överlag förekomma med samma frekvens som innan de förhärjande köldvintrarna under 1940-talets början.

Törnskatan ökar stadigt i nordvästra Småland (L. WILLIAMS), häckar fåtaligt i Ekshärads sn men tämligen allmänt i Brattfors, Nyed, Färnebo och sydligare socknar i Värmland (B. ÖSTERLÖF). Den har haft bo i Vallsta, Hålsingland (R. PERSSON). — *Värfågeln* har med minst två par häckat på myrarna V Anusjön i Jämtland (C. PERSSON). — *Sidensrans* påträffades i juni i björkregionen vid Abisko, Torne lappmark (C.-F. LUNDEVALL).

Den *grå flugsnappare* har häckat vid Stordalen, Torne träsk, Lappland (C.-F. LUNDEVALL). — *Searvit flugsnappare* uppges i alla rapporter, som beröra denna art, ha minskat. Särskilt synes detta vara fallet i Skåne, Västergötland, Östergötland, Södermanland och Jämtland. — Också *halsbandsflugsnappare* anges ha minskat på sina lokaler i och kring Visby, Gotland (K. HELLSING).

Kungsfågeln synes nu fullständigt vara uppe i normal frekvensnivå också i de nordligare trakterna av Sverige, där tidigare köldvintrar gått illa åt den icke flyttande delen av stammen.

Gransångaren förekommer konstant i nordligaste Värmland (B. ÖSTERLÖF). — *Grönsångaren* har lokalt ökat i Småland, Dalsland och Västergötland samt visar en påtaglig frammarsch i nordligare delar av utbredningsområdet. Sålunda anges den som sällmän på alla för arten lämpliga biotoper i norra Värmland (ÖSTERLÖF), har starkt ökat under senare tid i Hälsingland (B. WIRT-STRÖMER, Hälsinglands fåglar) och har sedan trenne decennier konstant anträffats i Medelpad (S. G:SON BLOMQUIST, En bok om Medelpad). — *Gulsångaren* (*Hippobolais icterina*) har visat ökad spridning i norra Dalsland (N.-G. KARVIK, Svensk Faunistisk Revy), Värmland (A. KLEMENTSSON, ÖSTERLÖF) och i Järbo sn., Gästrikland (J. JÄRNING). Där emot har den minskat i Visbytrakten, Gotland (K. HELLSING). Det kan nämnas, att arten såväl i Dalsland som i Värmland tytt sig till björkstraskolonier. Alla av ÖSTERLÖF anträffade boplatser — ett flertal — i norra Värmland ha sålunda legat i dylika samhällen. Andra uppgifter av intresse om gulsångaren äro bl. a. följande: häckning sedan minst 4 år vid Storeberg, Östergötland (H. RINGEL), i vilket landskap arten i år hörts på två nya lokaler, Åby och Mem (C.-F. LUNDEVALL); vidare har den häckat vid Lugnet, Västerfärnebo, Västmanland (B. LAGERCRANTZ) och sjungit på sin vanliga lokal vid Enaälven i Jämtland (C. PERSSON). — *Svarthattan* har häckat i Vallsta, Hälsingland (R. PERSSON). — *Ärtsångaren* hade i år bo på Brännholmen i Ånnsjön, Jämtland (C. PERSSON).

En markant ökning av häckande björkstrast rapporteras från Boråstrakten, Västergötland (F. RÖSÖ), Helgesta och norra Södertörn, Södermanland (S. MELIN, förf.) och kring Danne-

mora, Uppland (B. TÄGSTRÖM). Dessutom har den under hösten över hela Mellansverige uppträtt i anmärkningsvärt stora flockar. — *Sångtrasten* anges ha gått tillbaka i Ryssby sn., Småland (S. G:SON EBBERTSEN) men ökat i västra Jämtland (E. SJÖQVIST) och Norrbotten (J. HANSSON). På Njuoljas sluttningar i Torne lappmarks björkregion påträffades i juni minst 5 sjungande hanar jämte ett bo. Också vid Jebrenjokk, N Torne träsk, hördes ett ex. (C.-F. LUNDEVALL). — För *rödvingetrasen* har ökning förmärks i västra Jämtland (SJÖQVIST) och Norrbotten (HANSSON). På Gotland har den häckat i Rone sn (E. ENGQVIST) och den är pålitlig häckfågel i norra Dalsland (N.-G. KARVIK, Svensk Faunistisk Revy) där den västra sydgränsen synes löpa. — Om *näktergalen* förmåes, att den minskat i Halland (C. G. HELLMAN, H. HERRLIN); att den häckat i Tostared sn., Västergötland (E. A. BLOMQUIST); att den i Östergötland nu finns med närmare 20 par (34 sjungande hanar) vid Stegeborg; på 6 platser kring Norrköping; vid Skenäs, i Jonsberg och på flera ställen i S:t Anna sn förutom de östgötalokaler som omnämdes i föregående årsöversikt (A. DANIELSSON, LUNDEVALL), och att den hörts vid Glimshammar och Hidinge, Närke (O. A. LUNDBERG). — *Blåhaken* har under sträcket observerats i Södermanland i Forssa sn (H. ENGDAHL) och vid Ågestasjön i Södertörn (förf.), vilket veterligen äro de första fynden av denna art i nämnda landskap. Den har i år häckat vid Storlien, Jämtland (SJÖQVIST). — *Rödhaken* observerades i juni nära Vittangälven och vid Långsjön i Torne lappmark (B. HOLM, A. SCHIFFERLI), vilket utgör första publicerade fyndet från denna del av Lappland.

Järnsparven, en art med västlig utbredning, har också i år vistats i Strättö kronopark, Ryssby sn., Småland, varjämte bo för första gången hittats å Össjö kronopark (J. CHRISTOFFERSSON). Vidare har den häckat i Närke på östra sidan av Vättern nära Östgötagränsen (H. VIBERG). Arten synes vara på saktta spridning åt öster. — *Gärdsmygen* har ytterligare förbättrat sin numerär i Halland (C. G. HELLMAN, O. F. REUTERVALL) och i Småland även om den ej överallt har kommit upp i sin forna nivå (CHRISTOFFERSSON, I. G:SON EBBERTSEN, A. HALLANDER, L. WILLIAMS) samt i trakten av Helås, Västergötland (G. LARSSON). På sydöstra Gotland lyser denna art dock fortfarande med sin frånvaro (E. ENGQVIST), i Forssa sn., Södermanland, har den åter observerats först i år (H. ENGDAHL) och i norra Södertörn är den alljämt en stor sällsynthet (förf.). Från Värmlands sydöstra del anges gärdsmygen emellertid vara tämligen allmänt häckande (B. ÖSTERLÖF). I nordvästra Gästrikland kan man måhända »tala om en obetydlig ökning» (J. JÄRNING). — *Strömsaren* har påträffats häckande i Västergötland vid Häggån, Björkared, och vid Sörån, Hultafors (F. RÖSÖ).

Husvelan anges i Västergötland ha ökat i Sjuhäradsbygden och på Västgötsläätten (T. BRUNKE, G. LARSSON). — En del stora *backvale*-kolonier inberättas från Ramaslätt, Västergötland (K. HALL), från Norrköping, Östergötland, som i sina omgivningar har tre samhällen, varav ett räknar 233 bon (C.-F. LUNDEVALL) och från Torne och Muonio älvar i Norrbotten (C. G. HELLMAN).

Gröngölingen är numera en pålitlig häckfågel i Hälsingland (B. WIRTSTRÖMER, Hälsinglands fåglar) och

uppträder även i Medelpad (S. G:SON BLOMQUIST, En bok om Medelpad). — *Tredäg halspelt* har iakttagits i Kroppa, Nyed, N. Råda, Sunnemo, Gustaf-Adolfs och Ekshärads sr i Värmland (B. ÖSTERLÖF). — *Göktytan* anges öka i sistnämnda landskap (ÖSTERLÖF) samt i Halland (O. F. REUTERVALL) och i Norrbotten, ehuru den där alljämt är sällsynt (J. HANSSON). Den har anträffats väster om Tännäs, Härjedalen (R. THOLLANDER) och vid Dalsvallens fåbod, N Handöl i Jämtland (C. PERSSON).

Om *torneulan* förtäljes, att den har minskat i Skåne (M. U. KALLING); att den på en del lokaler i Sydsverige förekom abnormt sent på hösten; att den iakttagits i flock N Snasahögarna, Jämtland (C. PERSSON); att den häckat i Pajala och Tärnöd sr, Norrbotten, (S. W. EKMAN) och setts vid Abisko, Torne lappmark (C.-F. LUNDEVALL).

Hökugglan har under hösten dragit nedåt söder och uppträtt litet här och var i Svea- och Götaland. Sålunda ha ex. bl. a. iakttagits i Svartå sn, Halland, där två fåglar sköts (H. HERRLIN); Värmland har haft besök av ett stort antal hökugglor (L. HOLMBERG), Närke likaså (R. EDBERG), och i Norrbotten har arten kraftigt ökat liksom *pärugglan* (J. HANSSON). Sistnämnda art har i Småland häckat vid Gyllsjö mosse, S. Ljunga, och vid Tryggarp, Berga sn (J. CHRISTOFFERSSON, L. WILLIAMS) samt observerats i par i Inga kronopark, Jönköpings län (Å. HALLANDER). Pärugglan förekommer regelbundet i norra Dalsland (N.-G. KARVIK, Svensk Faunistisk Revy). Också denna ugla har under hösten uppträtt osedvanligt långt ned i södra Sverige. Både hök- och pärugglan förete sålunda f. n. en invasionsartad nedvandring från nordligare områden. Uppgifter om under

vinterhalvåret 1950—51 iakttagna hökugglor torde benäget vidarebefordras till herr RAGNAR EDBERG, Ekersgatan 38 A, Örebro. — Om *hornugglan* berättas att den häckar sparsamt i sydvästra Småland (WILLIAMS), haft bo vid Storlien (H. ANTHOLM) och ökar i Norrbotten (HANSON). — Vid Varberg, Halland, har ett par *jordugglor* regelbundet iakttagits från juli till dec. (O. F. REUTERWALL). — *Kattugglan* synes numera få betraktas som en årsviss fågel såväl i Hälsingland (B. WITT-STRÖMER, Hälsinglands fåglar) som i Medelpad (S. G:SON BLOMQUIST, En bok om Medelpad). — Från många håll höjas röster med förslag om att alla ugglor skyndsammast måtte fridlysas.

Lärkfalken har haft bo i trakten av Gyllsjö mosse, S. Ljunga, Småland (I. CHRISTOFFERSSON); i Värmland häckar den fåtaligt, dock allmännare i den södra delen (B. ÖSTERLÖF); i Norrbotten har den ökat liksom *stenfalken* (J. HANSON). Sistnämnda falk har häckat i Värmlingbo på södra Gotland (E. ENGQVIST) och kan betraktas som säker häckfågel i norra Dalsland (N.-G. KARVİK, Svensk Faunistisk Revy). — *Tornfalken* har tilltagit i västra Jämtland (C. PERSSON) men decimerats i Värmland (ÖSTERLÖF). — *Ornvråken*, som flerstädes visar god tillgång, har dock minskat i södra Västergötland (K. HALL) och Värmlands-entrakten, Närke (E. SJÖSTEDT). — Den *ryska vråken* ökar alltjämt i Gällivare sn, Lule lappmark (S. W. EKMAN, E. JONSSON). — *Sparvhöken* har gått tillbaka i Tutyrdstrakten, Småland (CHRISTOFFERSSON), i södra Västergötland (HALL) och i norra Värmland (ÖSTERLÖF). Stammen är emellertid än så länge långt ifrån farozonen. »Ehuru inga direkt oroande tecken visat sig, kan man inte frigöra

sig från uppfattningen, att sparvhöken även börjar visa en viss tillbakagång som häckfågel,» skriver L. WILLIAMS från Småland. Att skottpengarna på sparvhöken tas bort föreslås från många håll. — *Björåken*, som är sällsynt i Halland har häckat 1,5 mil SO Varberg (O. F. REUTERWALL); tre ex. iakttagos 28/6 vid Salmjärvi, ca 1 mil Ö Paksuniemi vid Torneälven (J. HARRISON, B. HOLM, B. LÖPPENTHIN), vilket torde vara hittills nordligaste fyndlokalen i Sverige för denna art. Den har minskat i sydvästra Småland (L. WILLIAMS). — *Fiskgjusen* blir en allt vanligare fågel i svenska marker. I år rapporteras ökning framför allt i Småland. Blott ett meddelande uppger minskning av denna art, nämligen Båventrakten, Södermanland (S. MELIN). Den har häckat i Heljaröd, Gällareds sn, Halland (C. G. HELLMAN), i Jönköpingsstrakten, Småland, synas samtliga av 23 sedan gammalt kända bon ha varit bebodda (Å. HALLANDER), i Mälaren ha av 102 kända reden flertalet återbesökts 1950 — »arten viker dock långsamt inåt de mellersta Mälaramrådena för den från öster och väster alltmer framträngande sommarstugebebyggelsen» (B. FAHLGREN). Totalfridlysning föreslås från många håll, bl. a. av överjägmästaren i Nedre Norrbottens distrikt.

Hägern har häckat på Ståby, Värbergs sn, Halland (C. G. HELLMAN), ökat i detta landskap (O. F. REUTERWALL) och i västra Småland, där den är mycket vanlig i Bolmen, Vidöstern, Kösen, m. fl. sjöar (P. GRANQVIST, L. WILLIAMS), i norra delen av samma landskap finnas bon bl. a. i Bottnaryd, Jällandtofta och S. Unnaröd sr (Å. HALLANDER), en hägerkoloni har förkommit sedan flera år i Forshälla sn, Bohuslän (J. CARLSSON, W. ÅNGERMARK, Fauna och Flora), arten har för

andra året i rad häckat vid Edeby, Ripsa sn, Södermanland (H. VON ECKERMANN) samt börjat ses litet varstans i landskapet såsom i mälarfjärdarna kring Strängnäs (B. FAHLGREN); i Rådasjön, N. Råda sn, Värmland ha hägrar uppträtt varje år på eftersommaren (B. ÖSTERLÖF). I Jämtland ha hägrar under sommaren resp. hösten uppträtt vid Stora Baktvattnet i Hotagen och Föllinge sr resp. i Undersåker (S. SWAHN).

Gränsanden anges enligt till Svenska Naturskyddsföreningen inkomna rapporter vara stadd i sakta ökning i Halland, Värmland, Uppland och Gästrikland. Svenska Jägarförbundet meddelar dessutom tillväxt i Blekinge, norra Älvsborgs, Skaraborgs Örebro, Södermanlands, Stockholms och Jämtlands län. Till oss inkomna uppgifter från Skåne, Småland, Närke och Västmanland tala om lokala såväl ökningsar som minskningar av gränsandstammen utan någon allmän tendens. Enbart negativa är uppgifterna från Västerbotten och Lappland. Utanför Strömstad i Bohuslän har gränsanden häckat på en torr och klippig holme i havet (N. J. NILSSON).

— *Krickan* anges till denna översikt ha ökat i Halland men minskat i Småland, Närke och Västmanland, och till Svenska Jägarförbundet ha ökat i landskapet Skåne, södra Kalmar, Södermanlands, Uppsala och Jämtlands län men minskat i Gävleborgs och Norrbottens län. — *Artan* har häckat med två par på Getterön i Halland (O. F. REUTERWALL), det första bofyndet i denna provins, och har i år varit något vanligare i Östergötland, dels i Tåkern och dels vid Norrköping, den har häckat vid Rörsviken och förkommit i Glan (C.-F. LUNDEWALL). Svenska Jägarförbundet uppges exakt samma förekomstuppgifter

för årtan som härovan angetts för krickan, trots att de båda arternas frekvens och utbredning i landet är mycket olikartade. — *Blåsanden* häckar vid Storeberg i Väner, Västergötland (R. THOLLANDER). 8 par *stjartänder* förekommo i år vid Getterön, Halland (REUTERWALL). — *Skedanden* synes ha minskat i mellersta Halland (H. HERRLIN) men har dock häckat med 6 par vid Getterön (REUTERWALL), den har minskat också på sydöstra Gotland (E. ENGQVIST), medan den märbart ökat i Östergötland (LUNDEWALL); den har häckat i Kösen, Småland (L. WILLIAMS).

Svenska Jägarförbundets utredning över sjöfågelfrågan (G. NOTIN och N. HÖGLUND: Undersökningar över sjöfågelfrågan) har 1950 utkommit i tryck. Den refererades dock redan i 1949 års översikt i S. N., varvid samtidigt redogjordes för naturskyddets syn på frågan. Tyvärr följde ej ens utredningsmännen den väg som deras egen utredning biologiskt och logiskt entydigt pekar på, nämligen ett fullständigt slopande av vårjakten. Den sistnämnda röstades igenom på Svenska Jägarförbundets årsmöte 1949 med 138 röster mot 118 — alltså en mycket knapp majoritet. Kungl. Maj:t följde förbundets framställning trots remissavstyrkanden av Kungl. Vetenskapsakademiens Naturskyddskommitté, Sveriges Ornitologiska Förening m. fl. Därmed bestämdes bl. a. följande: totalförbud mot vårjakt efter sjöfågel utefter Norrbottens, Västbottens, Västernorrlands och Gävleborgs län samt Kristianstads och Malmöhus län kuster — alltså bibehållen vårjakt bl. a. i Blekinge, där det mest fördömda fågelskyttet äger rum: totalförbud mot vårjakt efter ejder utefter hela Ostkusten; vårjakten

minskas till 7 dagar. Under året ha motioner väckts i riksdagen av B. von FRIESEN, H. OSVALD m. fl. om förbud mot vårjakten på sjöfågel. Också denna motion har behandlats på remiss och därvid tillstyrks av en rad instanser — dock ej Domänstyrelsen. Riksdagens behandling av sjöfågel-frågan kommer att ytterligare belystas i ett senare nummer av S. N.

Om «sjöfåglarna» har 1950 rapporterats, att *brunanden* under senare år invandrat till Vilhelmina i Åsele lappmark (S. ARBMAN). — *Berganden* har häckat i Rätanssjön, Jämtland (O. SUNDIS). — *Knipen* ökar lokalt i Värmland men minskar såväl i södra som norra Småland. I Värmland och Närke har denna and genom holkuppsättning bringats häcka på nya platser, nämligen vid Karsjön, Glanshammar, och vid ett par sjöar vid Bofors (Jaktsignalen). — *Ejdern* har ökat markant i Halland (minst 150 par blott på Getterön och holmarna däromkring) (C. G. HELLMAN, C. F. REUTERWALL), tilltagit också på Stora Karlsö, Gotland (J. NORDSTRÖM) och flerstädes i Bohuslän skärgård (O. DAHLGREN, N. J. NILSSON), dock ej kring Kosteröarna, där äggplockning florerar och ej beivras (S. LARSON). Svenska Jägarförbundets vilstättik upplyser om ökning i Uppland men minskning i Östergötland och Norrbotten. — *Svartan* tilltar vid Stora Karlsö, Gotland (NORDSTRÖM) och ökar mycket kraftigt i Gryts skärgård, Östergötland, där även *storskraken* anses ha gått framåt, ehuru «stammen är farligt nära att utplånas» (H. GRÄSLUND); denna fågel är också mycket sparsamt förekommande vid sydöstra Gotland, och endast ett häckande par är känt i Rone sn (E. ENGQVIST). Arten har häckat i Tostared, Västergötland (E. A. BLON-

qvist). — *Snäskracken* har tillväxt i antal på Gotland (ENGQVIST, NORDSTRÖM). — Generellt uppges från Örnö, Södermanland, att all sjöfågel gått tillbaka (O. STENBOCK enligt A. WEYLANDT). Från Västerbotten säges, att dykänderna minskat oroväckande (C. EMSING). Fridlysning av dykänder och skraker kräves från åtskilliga platser i vårt land.

I Jämtland sägs en *storskrak* under ett par timmar i maj i Rödösundet, Storsjön, och ett ex. sköts i Indalsälven mellan Ammer och Krängede (G. LUNDHOLM, S. SWAHN).

Skäggdoppingen har anträffats i Hertensjöarna, S Bollnäs (R. PETERSON). — *Svarthakedoppingen* har häckat i några mindre dammar vid Österhybruk, Uppland (E. HANSSON), och i Lillbotjärn, Arbå sn, Hälsingland (A. DELIN, Fältbiologen), i vilket senare landskap arten då och då anträffas (B. WITT-STRÖMER, Hälsinglands fåglar). — Om *storlommen* omtalas, att den i Kösen, Småland, häckar med 5 par (L. WILLIAMS), och att den märkbart minskat i Östergötland (C. F. LUNDEWALL).

Ringduvan betecknas vara under stark ökning i Skåne, Småland och Värmland.

Storspoven sprider sig alltmer till nya trakter och ökar dessutom inom äldre områden. Det sistnämnda synes särskilt vara fallet i Halland, Värmland och Gästrikland. Till Kynnefjäll i norra Bohuslän invandrade arten för 15–20 år sedan och finns nu där på flera mossar (G. PALM, S. LARSON). — *Morkällan* sköts 1950 (huvudsakligen under våren) i ca 32.000 ex. (H. HAMILTON). Den har minskat i Småland (A. BERGENGREN). — *Kärrsnäppan* håller sig konstant vid Svinsundsfloden, Östergötland (C. F. LUNDEWALL). Arten (obestämt vilken

ras) anträffades i början av juli häckande V Nedalen mellan Helags och Njuommeletjaure i Härjedalen (L. FAXÉN). Detta fynd flyttade med ens sydgränsen för de svenska fjällens kärrsnäppa ända uppifrån nordligaste Jämtland. Tursamt nog anträffades en av FAXÉN den 10/7 i Härjedalen ringmärkt kärrsnäppa ungefär två månader senare i Marocko, vilket antyder övervintringsplatsen för härjedalspopulationen. — Minst 6 par *brunander* häckade i år på Getterön, Halland, där också *grönbenan* hade bo (O. F. REUTERWALL). — *Skogsnäppan* har häckat i Rone sn, Gotland (E. ENGQVIST) och vid Helås, Västergötland (G. LARSSON) samt observerades mångenstädes i Kolmården, Östergötland (LUNDEWALL). — Den *mindre strandpiparen* har i Småland med två par häckat vid Kösen, Angelstads sn, och med ett par vid Exen, Hamneda sn i Småland (L. WILLIAMS) samt iakttagits vid Gusjön, S Nissafors (Å. HALLANDER); den har även i år haft bo vid Färgen, Lygnared, Västergötland (HARALD OLSSON) och två par ha bott vid Rörsviken, Östergötland (LUNDEWALL). — *Ljungpiparen* har i Bohuslän avtagit och beståndet måste i Kynnefjäll betraktas som mycket gles enligt en undersökning utförd av STEN LARSON. Denna grundar sig på egna forskningar jämte uppgifter av J. JOHANSSON, P. MALKOMSSON och G. PALM. Även i Värmland har fågeln minskat, ehuru den fortfarande häckar på mossarna inom Brattfors, Lungsund m. fl. socknar (B. ÖSTERLÖF). I Småland har ljungpiparen under året bl. a. anträffats på Kävsjö mosse, i Bondstorp, på Kösen och på Dummemosse (K. VON ESSEN, och på Hallander, E. ROSENBERG, fört.); blott två par ha hållit till på alvarområdet i Vamlingbo, Got-

land, vilket betyder en stark minskning (ENGQVIST). — *Strandskatan* har i sommar häckat på St. Halö i sjön Mjörn, Västergötland (HARALD OLSSON), en ny inlandslokal för denna art. I samma landskap är den allttjämt bofast i Vänerm såsom vid Storeberg med två par (R. THOLLANDER) och på Djurön (ÖSTERLÖF). Också detta år har strandskatan häckat på Stormyr i Atingbo sn, Gotlands inland (H. PETERSSON). Flera ex. ha uppträtt hela sommaren i Glan, Östergötland (LUNDEWALL). På N. Karholmen, Bohuslän, rörades strandskatornas ägg samtidigt med intensiv plundring av måsäggar (N. J. NILSSON). — Totalfridlysning av alla vadare föreslås från många håll.

Skrattnäsen har nu blivit häckfågel i Ryssbynsjön och Stensjön, Småland (L. G:SON EBBERTEN) och ökat i norra delen av samma provins (Å. HALLANDER). I Möckelmossen, Öland, fanns i år en koloni på ca 300 ex. (E. BÖRJESSON), medan Getterön, Halland, hyste ca 270 par (O. F. REUTERWALL). I Bohuslän hade arten bildat en ny koloni på Flatskärs i Kosterfjorden, men alla bona utom ett blevo plundrade av ägginsamlare (N. J. NILSSON). Emellertid lyckades den bättre på holmar strax V Gräholmarna, S Syd-koster (S. LARSON). En koloni NO Rågö, Vänerm, Västergötland, uppskattades i början av juni, då kläckning pågick, till ca 200 ex. (R. THOLLANDER); i Dettarn, samma provins, har i år bildats ett skrattnässamhälle på ca 50 par (N.-G. KARVIK); kolonin i N. Hyn, Värmland, är allttjämt stor (B. ÖSTERLÖF), i Filmsjön, Uppland, har en koloni innehållit över 100 bon (E. HANSSON). — *Grätruten* har mycket ökat i Halland (kolonin på Balgö omfattade ca 600 par) (O. F. REUTERWALL). Den har

häckat i Stenslåsön, Orsa finnmark, Dalarna och Sillmosen i norra Västerbotten. — *Havstruten* har häckat 1948 och 1949 vid Åsnen i Småland (E. MÖRÉN, Natur i Småland), en av de få kända insjölokalerna i Sverige. På Brattön, Bohuslän, bor arten i koloni om ett tiotal par (E. BÖRJESSON), och vid Storeberg, Väner, Västergötland häckar den med några få par (THOLLANDER). —

I Hjälmaren finns en koloni *fiskärnor* med 137 bon, vilken torde vara landets största (R. EDBERG). —

Tobisgrisslan har på Stora Karlsö, Gotland, minskat med omkring 70 % i jämförelse med åren 1940—45 (J. NORDSTRÖM).

Vattenrallen har hörts på Getterön, Halland (O. F. REUTERWALL). På samma lokal fanns *rödhönan* 1950 med 8 par och i märkegravar kring Varberg med 7 par (REUTERWALL). —

Dalripan synes efter en liten uppgång föregående år åter ha gått tillbaka i antal. Blott från Jämtland inberättas om ökning, medan alla rapporterna från Dalarna, Härjedalen och Lappland äro negativa. Utanför fjällområdet har i Svealand dalripor setts i tre ex. den 8/8 i Dalby sn. Värmland (B. ÖSTERLÖF), samma antal iaktogs den 6 eller 7/9 vid sjön Tjoxen i Kilsbergen, Närke (Jaktsignalen), och i norra delen av Ljusnarsberg i Västmanland finns alltför en liten stam (H. SWEDERTS), som man gärna önskar få fridlyst. — Även *fjällripan* är jämfört med föregående år på reträtt inom större delen av fjällkedjan, vilket förmåles från Dalarna, Härjedalen och Lappland. — 1½ år har nu förflutit sedan *tjäderna* blev fridlyst i Svealand och i vissa delar av Götaland. Till denna översikt inkomna rapporter tala glädjande nog om en återhämtning av tjäderstam-

men i södra Sverige jämfört med tidigare år. Huruvida detta är en konsekvens av fridlysningen må lämnas därhän; man konstaterar dock att ökningen gäller också en del landskap, där jakt förekommer. Halland, Småland, Dalsland, Västergötland, Östergötland, Södermanland, Närke, Västmanland, Uppland, Gästrikland och Västerbotten förete tillväxt av tjäderna, vilket alla brev från dessa provinser rörande tjäderna entydigt framhålla samtidigt som det påpekas, att stammarna dock ännu äro mycket svaga. Däremot rapporteras försämring i läget på tjäderfronten i Medelpad, Norrbotten och Lappland. Även i detta fall äro alla uppgifter enhälliga.

— Situationen för *örnen* är ganska lik den för tjäderna, men nära nog överlag förefaller det som om uppgången för denna art är mindre deciderad än för den större släktingen. Också i detta fall äro uppgifterna från de olika landskapen förbluffande samstämmiga i uppfattningen om ökning resp. minskning. Blott från Närke meddelas om såväl det ena som det andra, men f. ö. omtalas blott frammarsch i Halland, Småland, Bohuslän, Dalsland, Västergötland, Västmanland, Uppland, Gästrikland och Västerbotten, medan klar tillbakagång uppges från Gotland, Medelpad, Norrbotten och Lappland. — *Järpen* är f. n. fridlyst i hela Sverige utom de fyra nordligaste länen. Tillgången är dock praktiskt taget överallt dålig och någon förbättring synes stammen ej förete. Ökning rapporteras blott från Lemunda i Motalatrakten, Östergötland (J. WALFRIDSON) och ställvis från Västerbotten (C. EMTING). Vidare uppges som en liten ljusglimt, att 8 ex. påträffats i Breareds sn. Halland (C. G. MODIGH), ett ex i Berga sn. Småland (L. WILLIAMS) och att järpen synes vara den

enda hönsfågeln i sydöstra Jämtland »som någorlunda besynnerligt nog klarar sig» (O. SUNDBIN). F. ö. föreligga blott upplysningar om försämring av tillgången på järpe. Dessa härröra från Gästrikland, Medelpad, Norrbotten och Lappland, alltså i stort sett från de trakter, där jakt ännu får bedrivas på denna fågel. — Önskemål av ytterligare skärpt fridlysning av skogshönsfågeln uttryckas från många håll. Påfallande stark tycks opinionen härvidlag vara på ansvarigt skogsmannahåll i Norrland.

Rapphönan har ytterligare sedan föregående år ryckt fram i Skåne, Halland, Gotland och Östergötland, medan det från Småland uppges såväl lokala öknings som reträtter, och från Södermanland blott det sistnämnda. Svenska Jägareförbundet omtalar diartill ökning i norra Älvsborgs, Västmanlands och Uppsala län. Önskemål om ökat skydd av rapphönan uttalas från Skåne, Småland, Gotland och Västergötland. —

Fasnen visar klar uppgång i Halland, Småland, Östergötland och Södermanland enligt till denna översikt inkomna besked, vartill Svenska Jägareförbundet anger detsamma för norra Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro, Västmanlands och Uppsala län.

»Kritiska» och sällsynta fåglar.

Med »kritiska» avses icke totalfredade fåglar, vilkas existens i vårt land eller delar därav f. n. är mer eller mindre hotad.

Korpen har häckat på fyra lokaler runt Varberg, Halland (O. F. REUTERWALL); meddelas ha ökat i Norrbotten, medan den anses ytterligare ha decimerats i Västergötland. I Småland, som är artens f. n. säkraste fäste i Sydsverige, har den lokalt såväl ökat som minskat. Fosforförgiftning har

tyvärr på flera platser naggat den redan förut fåtaliga korpstammen. Sålunda har i Blekinge förgiftade katter vållat ett korpars död med följd att också alla ungarna dogo i boet. En av de gamla fåglarna, som hittades död vid redet, har av veterinär konstaterats vara fosforförgiftad (J. BONDSSON). I Västergötland har Hallbergs korpar försvunnit under våren i samband med att förgiftade hönsugg utlades över stora delar av Skaraborgs och Älvsborgs län (R. HELLBERG). På sydöstra Gotland är korpen fortfarande borta som häckfågel (E. ENGQVIST), medan ett par observerats hela sommaren över Stormyr i Atlingbo sn. (H. PETERSSON). Arten häckar på Brattön i Bohuslän (E. BÖRJESSON) och har i år haft bo i Indal, Medelpad (T. STRÖMBER). En översikt av korpens nuvarande förekomst i Småland har under året publicerats av L. WILLIAMS i Natur i Småland. Sedan dess ha emellertid ytterligare två bebodda bon blivit kända (I. CHRISTOFFERSSON, WILLIAMS).

Stenkräcken har i år under häckningstid på mer märkliga lokaler uppträtt vid Stormbo, Hallingbergs sn. Småland, (H. WIBERG), och vid Åtvidaberg i Östergötland (B. FLACH). I Visby, Gotland, sågs en liten flock den 1/11 (G. HAKANSSON). — *Sökskan*, en högnordisk form, har i Torne lappmark anträffats häckande i juni med två par i videregionen vid Riksgränsen och med ett par i Kärsavagge samt iakttagits med två par vid Katterjaure (C.-F. LUNDEVAL, B. LOPPENTHIN, E. STRESEMAN, M. TILDEMANN). — *Gulhämplingen* iaktogs i Lund den 22/6 (H. KAURI, Fauna och Flora). — *Korsparven* har återigen kraftigt avtagit i Halland (H. HERTLIS). Uppgifter om denna sällsynta sparvs förekomst böra meddelas

fil. mag. NILS-GERHARD KARVIK, Lidköping. — *Videsparven* anträffades den 12/7 häckande V Salmis i Norrbotten (A. CHRISTIANSEN).

Tofstjärten har mycket minskat i Halland (C. G. HELLMAN, H. HERRLIN). Den har visat sig i par vid Viared Västergötland (K. HALL). Tre par ha i år hållit till vid Örebro, Närke (O. A. LUNDBORG). — *Fältpiplärkan* påträffades i maj i flera par mellan Åhus och Hammersjön i Skåne (L. LUNDHOLM). Den är numera en karaktärsfågel för Hallands sandstränder (B. HANSTRÖM, Fauna och Flora; S. ULFSTRAND, Fauna och Flora). — *Rödstrupig piplärka* har under sträcket iakttagits i Forssa, Södermanland (H. ENGDAHL), i vilket landskap arten tidigare ej var känd. — *Gråärten* börjar alltmer uppmärksammas. Den har i år ånyo häckat vid Forsmölla, Skåne (LUNDHOLM), iakttagits i par vid Bergsån, Halland (O. F. REUTERWALL) och funnits på sina gamla småländska lokaler vid Huskvarnaån, Dumnå och vid Jönköping (K. von ESSEN, Å. HALLANDER, J. LUND, O. A. LUNDBORG). I Västergötland har arten hållit sina häckplatser vid Viskan och Häggån (C. O. ERIKSSON, F. RÖSIÖ) liksom vid Hultafors, där två kullar kläcktes (K. HALL, RÖSIÖ). Vidare har den häckat på Rydboholm, Kinna runna s:n (B. ÖSTERLÖF). En inventering av gråärlans förekomst i södra Västergötland har under året publicerats av C. O. ERIKSSON i Vår Fågelvärld och en översikt av artens historia i Jönköpingstrakten av A. JYLLMAN i Natur i Småland.

Liten flugsnappare har i år häckat i Ottenby lund på Öland, den andra kända bosättningen i Sverige. Den har i vår dessutom observerats på Biskopsö i Stockholms skärgård (R. BOLLVIK, Vår Fågelvärld).

Nordsångaren har i Torne lappmark anträffats 16/6 vid Nakerijärvi, ca en mil SSO Torne träsk järnvägsstation (A. BLONGREN, B. HOLM) och med »10 sjungande hanar och 3 säkert iaktagna honor» vid Björkliden, dit fåglarna torde ha anlänt på natten mellan 25—26/6 (D. LACK, C.-F. LUNDEVALL, C. J. VAN OORDT, A. SCHIFFERLI, E. STRESEMANN). — *Gråhoppingsångaren* hördes vid Källstad, Tåkern, Östergötland natten mellan den 6—7/5 (Å. HALLANDER) och fanns den 1/6—4/8 i Järvsö s:n, Hälsingland (B. WIRSTRÖMER). — *Hölsångaren* observerades i juni vid Åtvidaberg, Östergötland (B. FLACH). — *Svarta rödstjärten* har häckat med minst två par i Varberg (O. F. REUTERWALL).

En *gråspett* fångades i jan. i en hermelfälla vid Sandträsk, Norrbotten (J. HANSON). — Den *virryggiga hackspetten* uppges ha iakttagits på flera lokaler i norra Dalsland (N.-G. KARVIK, Svensk Faunistisk Revy), den observerades 24/9 vid Strieberg i Västmanland (L. HOLMBERG) och i okt. vid Vallsta, Hälsingland (R. PERSON).

Om *mineraugglans* historia i Sverige har A. HALLENBORG under året lämnat en redogörelse i Sveriges Natur. *Jaktfalkar* ha i Lappland skjutits vid Slagnäs, 1 mil S Storavan, Arvidsjaur s:n, och vid Parkalompolo, Kiruna (J. HANSON). — *Pilgrimsfalken* häckar alltså med tre par i Varbergstrakten, Halland (O. F. REUTERWALL); den har återvänt som häckfågel till sydvästra Småland genom att bosätta sig vid Bolmen (L. WILLIAMS), i Jönköpingstrakten finnas två bebodda reden (Å. HALLANDER); den häckar på Brattön, Bohuslän (B. BÖRJESSON) men har uteblivit från boplatserna på Djuröarna i Väner, Västergötland (B. ÖSTERLÖF), i Mälar-

Svarta rödstjärten har under 1950 häckat i Varberg. Foto: P. ROSENTHUS.

området häckade arten i år blott på fem av tidigare kända 10 boplatser (B. FAHLGREN), i Värmland ha fyra kända reden inom sockarna Eks- härad, Sunnemo, N. Finsköga och Brattfors stått tomma: »Med all säkerhet har plundring förekommit» (Östergötland); vidare ha uppgifter om häckning lämnats från Winsbo, Västmanland (B. LAGERCRANTZ) och från Åkersön, S Leksand i Dalarna (C. JACOBSON). I Stigsjö s:n, Ångermanland, slogs en sjuk pilgrimstulk ihjäl den 9/5. Dess tarmar voro starkt infekterade, och tilligen hade den ätit ett rov, som fallit offer för vid samma tid på Härnön utlagt gift (E. H. SELANDER).

En mycket stor del av till denna översikt inkomna brevrapporter behandlar *duvhöken*, vilket tyder på att intresset för denna omdiskuterade fågel är stort. Trots att rapportöerna representera alla landskap och alla kategorier naturvårdsmän från all-

mogjägare och skogsarbetare till fackzoologer och överjägare så äro de överraskande samstämmiga i sin uppfattning om duvhöken. Uppgifterna om stark minskning äro i år ej så övervåkande som tidigare år, men tendensen pekar dock alltså nedåt, det är flertalet överens om. Även i år är det blott nordligaste Lappland, som kan inberätta en viss ökning av häckande duvhökar. På Gotland synes den lokalt ha tilltagit, men flertalet uppgifter talar dock om, att den alltmer avtagit. Kraftigaste minskningen tycks ha inregistrerats i Blekinge och Småland; de som där ha följt antalet bebodda bon i vissa bestämda områden ha erhållit beklämande resultat. Ett ex. iaktogs i juni i björkregionen vid Abisko, Torne lappmark (C.-F. LUNDEVALL).

Utdrag ur en del av breven ge talande besked om stämningen i duvhöksfrågan från olika håll i landet. Ble-

kinge: »Minskar starkt; Galet att ha det som här i Blekinge och S. Klm. l. med premier för dödade av denna fågelart, som i stället borde skyddas» (J. BONDESSON). Småland: »de småländska naturskyddarna är eniga i sin åsikt: *Fridlys duvhöken under häckningen innan en katastrof inträffar*. — Tyvärr blir upptatningen om de vanliga rovfågelnas förekomst totalt snedviden genom omdömeslösa rapportörers fullständigt missvisande rapporter om uppträdande duvhökar» (L. WILLIAMS). — »Duvhök har varit i stort icke häckat på min mark, — kommit på strövtåg hit och plockat undan de kråkor, som slog sig ned på vår sidan, — liksom den gjort flera år i sträck. Kråkor finns därför icke här i närheten» (A. EKLUNDH). — Bohuslän: »När blir denna sällsynta fågel fridlyst?» (S. LARSON). — Östergötland: »Jag antar att jag i år vistats mer än 500 timmar i fågelrika östgötmärken, utrustad med kikare och inställd på att ge akt på fågellivet. Under denna tid har jag sett summa en duvhök.» (C.-F. LUNDEVALL). — Värmland: »Beträngt läge. — Ett bo — inom hela mitt verksamhetsområde» (B. ÖSTERLÖF). — Hälsingland: »Skall den behöva utrotas, innan man upphör med skottpengarna — här 5 kr (!) — och fridlysa den stolta fågeln?» (R. PERSSON).

Emellertid har genom energiskt arbete en del lokala förbättringar ägt rum. Sålunda har i Halland Gunnarps östra och västra jaktvårdsområdets styrelser på förslag av H. HERLIN enhälligt beslutat att hos kommunalfullmäktige hemställa, att skottpengar på duvhök borttagas. Vidare har från naturskyddshåll framställning gjorts till Kronobergs läns jaktvårdsförening om en »förutsättningslös och sakkunnig inventering av beståndet av häc-

kande duvhökar i sydvästra Småland i syfte att få en skyddsåtgärd till stånd.» — I Sveriges Natur ha under året tvänne uppsatser i ämnet publicerats, dels av jägmästare B. ÖSTERLÖF rörande duvhöken och sparvhöken, dels av jägmästaren, fil. dr V. HOLSTEN om rovfågelnas betydelse ur viltvårdssynpunkt. För ingen annan grupp fåglar än rovfågeln, är det så många personer, vilka i brev uttrycka önskemål och bättre skyddsåtgärder, varvid man särskilt ömmar för falckar och duvhöken.

Grågåsen-stammen i södra Smålands inland har ökat, och häckning förekommit i Steningetrakten också i år (G. SANDGREN). På Rone holmar, Gotland, har den avtagit starkt. På Koggen, där för endast några år sedan bonas antal kunde överstiga 20, har varken i fjol eller i år funnits ens hälften av denna siffra. — I vår ha dock grågässen fått vara i fred på Koggen» (E. ENGQVIST). Grågässens historia i Småland har under året tecknats av E. WIBECK i Natur i Småland. — En årlig rastplats för *fjällgäsen* har upptäckts vid Idbyfjärden, Ångermanland (E. BARTH, Fauna och Flora), ett landskap, i vilket denna art ej tidigare varit känd. Fågeln har iakttagits vid Vassijäure och i Kårsavagge, Torne lappmark (C.-F. LUNDEVALL).

— *Sädgäsen* förekommer alltmåra sparsamt på vissa norrländska häckningslokaler liksom i övervintringsområdena. Härvidlag måste Svenska Jägareförbundets viltstatistik ha fel, då den talar om oförändrad tillgång. Sädgäsen har i Norrbotten och norra Lappland betydligt nedgått i antal under senare tid och något bofynd synes icke ha gjorts i Norrbottens län under de senaste tio åren (B. HOLM, Norrbottens Natur). Vid Junosuando, där flockar uppehålla sig om höstarna,

skjutas årligen många ex. (HOLM) och i Skåne fallas ca 500 fåglar (H. HAMLTON). Man måste med HOLM anse, att det är upprörande, att arten ännu icke totalfredats. Liknande tankgångar framföras från flera håll i Norrland.

— En *spelsbergsgås* visade sig på Getterön i Halland den 4—8/5 (O. F. REUTERWALL). — Den *vilkändade gåsen*, som varje vår gästas Gotland, synes åter lägga om sin flyttningsroute, ty den uppträder i ett år från år minskat antal (ENGQVIST).

Ett par *salskrakar* synes ha över somrat i farvattnen kring västra Gotland (J. NORDSTRÖM).

Mellanskarven, som icke varit känd som häckfågel i Sverige sedan 1909, har återkommit och häckat i flera år i flera par vid Kalmarsund (B. BERG, Svensk Jakt). — *Havssulor* sågos vid Varberg, Halland med 3 ex. 20/10 och 2 ex. 5/11 (O. F. REUTERWALL); ett ex. hittades dött på Nordkoster, Bohuslän, den 4/7, och en *stormfågel* iaktogs den 13/5 mellan Soteskär och Väderöarna i samma landskap (S. LARSON).

Den *svarthalsade doppingen* har under sommaren häckat i Glan, Östergötland (S. HELLGREN, C.-F. LUNDEVALL, N.-A. NILSSON, G. SÄTERVALL och L. TORSTENSON). — *Snäddoppingen* uppges ha häckat 1949 i Möckelmossen på Öland (G. Svärd enl. E. BÖRJESSON).

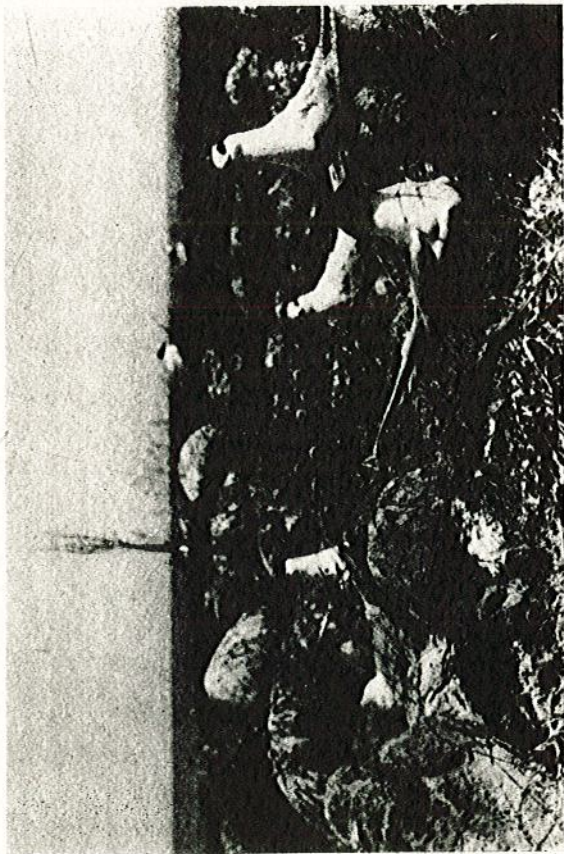
Turturduvan observerades den 18/5 i Rute sn., Gotland (E. ENGQVIST) och den 27/10 på Nalgård, Hammarö, Värmland (H. FOOGDE).

Rödsporen har iakttagits på Västermyr, Gotland (E. LINDQVIST). — *Dubbelbeckasinen* har under vårflyttningen setts vid Oset i Närke (B. GELJER enl. E. SJÖSTEDT). — *Brednåbbad simsnäppa*, en stor raritet i Sverige, observerades rastande i Söderfjärden, Södermanland, den 16/7 (L. BROBERG).

En *storlabb* sågs den 3/9 vid Skäldeviken, Skåne (N. RAMBERG, Vår Fågelvärld). — *Tretålig mås* observerades vid flera tillfällen i jan. vid Varberg, Halland (O. F. REUTERWALL). — *Skrattmånen* har för första gången anträffats i Närke (R. EDBERG) och har efter flera års bortovaro åter häckat (tvänne par) på Rone Ytterholme, Gotland; *småtärnan* har förekommit med minst 30 par vid Ronehamm och på Ytterholmen (E. ENGQVIST). — *Kentska lärnan* iaktogs i sept. vid Getterön, Halland, där också *svarthörn* observerades några gånger i maj—juni (REUTERWALL), sistnämnda täma uppges ha häckat med över 20 par vid Lenstad mosse och angränsande mossmarker i Torslunda sn., Öland (E. BÖRJESSON, G. SVÄRD). Ett ensamt ex. observerades hela dagen den 3/6 i Glan, Östergötland (C.-F. LUNDEVALL, N.-A. NILSSON).

Sillgrisslan har vid inventering i år på ön Bonden, Västerbotten, räknats till ca 30 ex (C. EMSING). Arten sågs den 21—23/7 med 3 ex. vid Varberg, Halland, där också *alkekungen* anträffades 6/3, 28/2 och 4/9 (O. F. REUTERWALL).

Smålläckig sumphöna har under året förekommit bl. a. vid Storeberg, Vänern, Västergötland (R. THOLLANDER), i Herrebrokärren och vid Leonardsborg, Östergötland, där 10 resp. 2 ex. hördes samtidigt (C.-F. LUNDEVALL), i Värmland hördes den i N. Hyn, St. Kil sn. (A. KLEMENTSSON) och i Ekshärads sn. (B. ÖSTERLÖF), vid Österbybruk, Uppland, har den avlyssnats på fyra lokaler och bo med nykläckta ungar har påträffats (K.-A. DANIEUS, E. HANSSON). — *Liden sumphöna* höll under våren till i Vallentuna-sjön, Uppland (R. BOLLVIK, Vår Fågelvärld).

Kentska tärnor på en öländsk häckplats. Foto: V. Olsson.

Totalfridlysta fåglar.

I föregående års översikt påpekades, att *nötkräkan* kunde väntas söderut i landet som en följd av dåligt frukt-sättningsår för hasseln i Mellansverige. I höst och vinter ha åter nötkräkor uppträtt på för arten ovanliga platser. Anledningen är i år en annan. Hasseln har ett gott nötår, och våra inhemska nötkräkor med sin normalt ytterst stationära läggning hålla sig nog i hemmamarkerna. Däremot har deras sibiriska frände, den *smalnäbbade nötkräkan* i höst varit mycket rörlig och därvid invaderat Sverige. Influtna rapporter om den i Sverige häckande nötkräkformen förtälja bl. a., att den i Västergötland häckar med minst ett par på Kinnekulle (N.-G. KARVIK) och i Värmland finns i stark stam inom Gillberga, Långseruds, m. fl. socknar vid Dalslandsgården (B. ÖSTERLÖF). Under hösten ha nötkräkor observerats i en rad landskap. Fåglarnas

rastillhörighet har i inkomna rapporter ofta angivits men ännu vanligare har varit att detta icke skett, varför här blott summariskt återges de provinser, vari nötkräkor under året observerats. Skåne, Småland, Västergötland, Östergötland, Södermanland, Värmland, Närke, Västmanland, Uppland, Dalarna, Gästrikland, Jämtland, Lappland och Norrbotten. Alla uppgifter ha vidarebefordrats till dr PER OLOF SWANBERG, Skara, som är tack-sam att få sig tillsänd upplysningar om iakttagelser av nötkräkor.

Sommargyllingen har även i år uppträtt i västra Närke (O. A. LUNDBORG). *Härfågeln*, som i föregående översikt meddelades ha iakttagits på Gotland 1949 — bl. a. i Klintehamn den 23/4 — har i höst setts ej långt från nämnda lokal, nämligen vid Nystuge i Sanda s:n den 14/10 (K. KAHLSTRÖM). i norra Närke beskådades den under midsommarhelgen (T. FAGERLIND, B.

GEIJER, E. SJÖSTEDT) och i Medelpad visade den sig i Kävsta, Indals s:n, den 14/8 (T. STRÖMER).

Blåkråkan har även 1950 iakttagits på Öland: vid Bredsåtra den 28/5 (L. LUNDHOLM). På Fårö, artens enda säkra häcklokal i Sverige, har en ny boplatz påträffats, nämligen Kalbjärns gård nära Eketräsket (G. HÅKANSSON).

Kungsfiskaren fortsätter att förbättra sin ställning. Den har sålunda ökat i Halland, där den förekommit vid Ätran i Falkenberg, Vinån nära Vinbergs kyrka och Lillån vid Bräcke, Vessige s:n, på den sistnämnda platsen ägde häckning rum (C. G. HELLMAN); vidare har arten observerats längs vattendrag i Blekinge (J. BONDESSON); från Småland föreliggande iakttagelser vid Delary bruk, Göteryds s:n (F. ELLASSON), vid Stenshult, Åsenhöga s:n, och vid Jönköping (T. ARTRÄSK, A. HALLANDER) samt vid Vindö i Tjust (B. FLACH); på Gotland har kungsfiskaren observerats vid Ronehamn den 4/10 (E. ENGQVIST), med två ex. på Stora Karlsö i sept. och vid Klintehamn den 23/10 (K. KAHLSTRÖM, H. STENBERG), vid Högskog, Åtlingbo s:n, i mars (H. PETERSSON), i Visby den 4/9 samt vid Snäckgärdet och vid Skalsö den 15/10 (G. HÅKANSSON). Anmärkningsvärda äro de många oktoberfynden från Gotland. »På åtskilliga ställen» i Bohuslän och i Göteborg i Västergötland har kungsfiskaren förekommit (J. LINDNER); i sistnämnda landskap har den dessutom under sommaren uppträtt vid Floda och under hösten utefter Säveån vid Alingsås (HARALD OLSSON) samt den 20—21/9 vid Pickestall nära Borås (K. HALL) varjämte den häckat vid Ätran ovanför Åsunden (K. KLOO); i Östergötland har arten häckat vid Gusum och sannolikt också vid Tvärån

SO Söderköping samt iakttagits vid Kungsbro, Hällestad, Åby, Häfla bruk och Stegeborg (R. DANIELSSON, LUNDEVALL, T. SVENSSON, I. VON WACHENFELT, B. WAHLIN); vid Eskilstunaån, Södermanland, iaktogs ett ex. den 2/6 (C.-G. BRINGER), i Närke har den lagt två kullar vid Karlslund och åtminstone en i Hidinge (O. A. LUNDBORG), den har häckat vid Älvkarleö bruk, Uppland (N. N. SANDIN) och under sommaren blivit skjuten i Sätertrakten, Dalarna (S. A. MELLQVIST).

Berguven har under året blivit totalfridlyst, ett välbehövligt steg och ett länge närt önskemål bland naturvännerna. Förf. har i Vår Fågelvärld publicerat resultatet av Svenska Naturskyddsföreningens inventering. En resumé av utredningen har tidigare av förf. varit införd i årsboken av Sveriges Natur, varför här blott meddelas, att Sveriges berguvstam 1948 kan beräknas uppgå till 291 säkert häckande par (197 i Norrland, 55 i Svealand och 39 i Götaland), 78 sannolikt häckande par (58 i Norrland, 8 i Svealand och 12 i Götaland) samt 86 regelbundet observerade berguvar, vilka icke konstaterats i par (38 i Norrland, 31 i Svealand och 17 i Götaland). Förutom ovannämnda, under året publicerade översikt har C. FRIES i Natur i Småland redogjort för berguvens status i detta landskap. Till denna årsöversikt i S. N. har därtill inkommit en del uppgifter av intresse. Från Härjedalen, Jämtland och Lappland meddelas, att arten synes vara på väg att totalt försvinna blivande alltmör sällsynt. På den enda kända boplatzen i det småländska höglandet ha två ungar uppfötts 1950 (A. HALLANDER). I Västergötland finns enslingen i Seglora s:n kvar (F. RÖSIÖ), lokalen vid Storeberg har

legat övergiven, men en uv har under våren hörts vid N. Kedum (R. THOLLANDER), en av boplatserna i Östergötlandsgården var bebodd 1949 och fåglarna kvar där 1950 (B. FLACH); i Södermanland har berguven 1950 häckat på en ny lokal i skärgården (F. FAHLGREN) och vid Öster Malma uppvaktade under vintern en vild hane en i bur sittande hona (G. SPARRER); från Värmland meddelas, att en hona hittades död (flugit mot ledningstråd) utanför Karlstad (H. FOOGDE) och att arten hörts i norra delen av landskapet (B. ÖSTERLÖF); den sedan över ett decennium tillbaka ensamma hanen i Kilsbergen, Närke, har i år ej kunnat konstateras på platsen (E. SJÖSTRÖM); i norra Uppland kunde en uv i april avlysnas från en ny lokal (E. HANSSON). Från bl. a. Jämtland berättas, att berguven trots fridlysningen dödas av jägare och ofta går i saxar med åtel (C. A. CARLSSON).

Om *kungsörnen* nämnes, att den under hösten observerats i nedre Åträdalen, Halland (C. G. HELLMAN), haft bo vid Länassjön, Jämtland (N. J. NILSSON), i Norrbotten ha flera äldre boplatser stått tomma (O. MÖBERG), i Lule lappmark blir den allt sällsyntare (S. W. EKKMAN). Minst 6 kungsörnar dödades under 1949 enligt Domänstyrelsen. Härtill komma alla i skymundan dödade ex. jämte förstörda bon och ägg. Uppgifter om iakttagelser av kungsörnar under vintherhalvåret 1950—51 böra meddelas herr RAGNAR EDBERG, Ekersgatan 38 A, Örebro.

Den *större skrikörnen* har iakttagits vid Hjalstaviken, Uppland (L. LUNDHOLM, Fauna och Flora). Även vid Wirsbosjön, Västmanland, uppges en skrikörn (arten obestämd) ha observerats (B. LAGERCRANTZ).

Den *bruna kärrhöken* rapporteras i år förutom från sina pålitliga lokaler

från Getterön, Halland, där ex. förekommit under sommaren (O. F. REUTERWALL), från Knisa mosse, Öland, där ett par konstaterades (E. BÖRJESSON), från sydvästra (ej föregående års lokal) och norra Småland (L. KARLSSON, L. WILLIAMS); mellan Dettern och Källandsö i Västergötland häcka minst 4 par (N.-G. KARVIK, R. THOLLANDER); i Rörsviken, Östergötland, har den häckat (C.-F. LUNDEVALLE); vidare meddelas den från 5 lokaler i södra Mälaren (B. FAHLGREN), i Värmland ha tre par häckat på Hammarön (H. FOOGDE) och även i år har arten setts vid N. Hyn i St. Kils s:n (B. ÖSTERLÖF); i Närke har den haft bo i Alsen (H. VIERGE) och i Uppland häckade minst tre par i Dannemorasjön och ett par i Gruvsjön (E. HANSSON). Förekomstuppgifter av den bruna kärrhöken önskas av polismän Åke WESTER, Östra Stationsvägen 8, Spånga.

Ölands *mindre kärrhökar* synas vara infant påpassade av äggsamlare. I år häckade tre par, varav ett blev av med sina tre ägg redan den 27/5 (L. LUNDHOLM). Rörsviken vid Norrköping i Östergötland passerades av ett ex. den 28/4 (C.-F. LUNDEVALLE).

Blå kärrhöle uppträder regelbundet varje vår på Hammarön i Värmland, men häckning har ej konstaterats (H. FOOGDE); i Hälsingland har den häckat vid Kyrksjön, Arbrå s:n (R. PERSSON) samt i par iakttagits hela våren och sommaren vid Fläcka by. Enångers s:n (B. WITT-STRÖMER, Hälsinglands fåglar); också i år har blåhöken visat sig vid Åmnsjön i Jämtland (C. PERSSON).

Gladan anses ha behållit sin småländska numerär, trots att ett av de kända bona stått tomt i landskapets sydvästdel och att den i år icke häckat vid Möckeln (A. EKLUNDH, L. WILLIAMS). Den har 1950 bott vid

Stensjön, Ryssby s:n (I. CHRISTOFFERSSON) och med 3—4 par i Jönköpings län, där den bl. a. hållit till vid Rusken, Nydala s:n, vid Rymmen, Rydaholm s:n och vid Yxhultsund mellan Flåren och Furen samt vid Vidöstern (Å. HALLANDER; E. WILBECK, Natur i Småland); i Södermanland har gladan uteblivit från en häckplats vid Båven, där boträdet fallits (S. MELIN), den har dock observerats vid sjön liksom vid Uren (H. ENGDAHL). Slutligen kan meddelas, att en glada iaktogs den 30/4 vid Rutvik i Norrbotten (J. HANSSON).

Havsörnarna i Väner, Västergötland, observerades i april vid boet, i vilket honan sågs ligga vid två tillfällen. Efter den 20/4 ha örnarna emellertid varit försvunna, och redet övertogs sedan av fiskgusar (R. HELLBERG, N.-G. KARVIK, R. THOLLANDER). 2 ex. observerades vid Jönköpings Småland, i april (Å. HALLANDER). I Östergötlands skärgård har ett sedan åttonden begagnat bo i St. Anna även i år hyst en familj, vari tre ungar blivit flygga (L. ECKEBOM), varjämte en ny boplatser med ungar blivit funnen mellan Aspöja och Lamskär (C.-F. LUNDEVALLE, G. SÄTERVALLE). I Södermanlands skärgård har bl. a. ett havsörnspar setts över Utö hela sommaren (B. FAHLGREN), och i Upplandsarkipelagen har ett par hållit till vid ett bo i Blidö s:n, varefter funnits sedan 1948 (ARVID JANSSON). I Gästrikland har havsörnen som vanligt häckat i Österfärnebo s:n (E. SÖDERSTRÖM). Den har setts i Västernorrland, men häckning har ej påvisats (C. EKSING). 4 dödade havsörnar rapporterades under 1949 till Domänstyrelsen. Tyvärr stannar nog icke antalet hävd.

Om den *vita stormens* förekomst i Skåne 1950 har lokalpressen meddelat, att blott ensamma fåglar uppehållit

sig på Holmby, Almvik i Rinneback och på Degeberga i Genarp, medan övriga äldre boplatser stått tomma. Däremot ha storkar — måhända vinddrivna och felorienterade — under våren iakttagits på många andra platser utanför sitt skånska utbredningsområde. Den 7/5 infunno sig sålunda tre ex. vid Backaryd i Blekinge (N. NORÉHN, Sydsvenska Dagbladet). I närheten av Borgholm på Öland sågs ett par storkar dagarna omkring den 20/4, de försvunno därifrån och någon dag efteråt, den 23/4, anträffades två fåglar Ö Vindomen i Skedshults s:n, Tjust, Småland. De voro kvar på platsen den 24—25/4, vilken sistnämnda dag en av dem sköts, varvid den andra försvann. Dagen därpå uppenbarade sig emellertid åter tvenne fåglar på samma lokal, vilka stannade till den 28/4 (C.-F. LUNDEVALLE, Svensk Faunistisk Revy). En månad senare, den 21/5, visade sig enligt Kalmar Läns Tidning en stork på Koholma, vid Trekanten, V Kalmar. Två veckor tidigare, den 3/5, besöktes Vamlungebo på södra Gotland och den 4/5 Ålskog på öns ostida (NORÉHN, Sydsvenska Dagbladet) samt den 6/5 Isums i Åtlingbo s:n (H. PETERSSON). Också västra Sverige hade storkbesök ungefär samtidigt. Sålunda iaktogs i Västergötland tre ex. i början av maj vid Göteborg och en fågel den 16/5 vid Vänersborg (E. ANDERSSON, S.-Å. Ek, C. G. KLINGBERG enligt B. HANSTRÖM, Fauna och Flora). Till Svanby, Tierps s:n, Uppland, nådde en av storkarna den 21/5 (N. ALINDER enligt HANSTRÖM, Fauna och Flora). Denna fågel var att döma efter en uppgift i Dagens Nyheter kvar på platsen också den 22—23/5. Omkring två veckor tidigare hade ett ex. enligt dagspressen iakttagits så långt mot norr som vid Sladan i Norrbotten av S. CARLSSON och E. HANNERZ. Det för-

tjänar nämnas, att storksskytten i Tjust dömdes med 70 dagsböter à 3,—, varjämte geväret förklarades förverkat och storken frångogs vederbörande.

Rördrommen har förutom från sina nu säkra lokaler i syd- och mellan-svenska sjöar bl. a. rapporterats från Hammarsjön (2 ex.) och Araslövssjön i Skåne (T. MALMBERG, Vår Fågelvärld), Varberg i Halland, där ett ex. sköts den 31/12 (O. F. REUTERWALL), Vissjön i S. Ljunga s:n, Småland, (L. WILLIAMS), Kolungen, Dalsland (N. ÅSTRAND), från Östergötland, där fåglar avlyssnats i Tåkern (3 ex.), Boren, Glan, Svinsundsfjärden och Bråviken (C.-F. LUNDEVALL, H. RINGELS), från Mälaronrådet i Södermanland, där arten ökar stadigt i såväl själva Mälaren som angränsande sjöar. 6 hanar ha hörts i Söderfjärden och flera bon med ungar ha där påträffats (en ringmärkt unge skjuten i okt. på södra Sjöallan) (L. BROBERG), varjämte arten bl. a. ropat vid Tynnelsö och Himmersfjärden (B. FAHLGREN). I Närke har rördrommen hörts vid Tysslingen (O. A. LUNDBERG) och i Uppland bl. a. vid Eldgarn i Färentuna s:n (A. WEYLANDT) och som vanligt i Hjälstaviken (3 ex.) (LUNDEVALL). Kand. LARS BROBERG, Storgatan 26, Strängnäs, är tacksam, om alla upplysningar av rördromakttagelser kunde vidarebefordras till honom, så att artens kolonisering av mellan-svenska sjöar kan följas i detalj.

Sångsvanen, som i Jämtland blivit återinförd, har även i år enligt lokalpressen häckat i vilt tillstånd. Från nordligaste Norrbotten meddelas häckning i Aljujärvi och i Muodosjärvi i kronoparken Muonio (F. EBERLING, S. ÖHRN).

Också i år har *knölsvanen* häckat på den för arten ovanliga boplatsten på Skomakarevet i Stafsinge s:n, Halland. En storm bringade vågorna att

översvämma skäret, och äggen krossades mot stenarna strax innan de skulle kläckas (C. G. HELLMAN). I Småland har arten i år häckat i Vidöstern och Bolmen, båda äro nya lokaler (L. WILLIAMS); i Dalsland bor den årligen i Håstefjorden, Kolungen och Tydjesjön (N. ÅSTRAND); i Västergötland har bosättning ägt rum bl. a. vid Storeborg, vid Kälby och i Detttern (N.-G. KARVIK, R. THOLLANDER), i Södermanland har den ytterligare spritt sig och visat anmärkningsvärt stora kullar (5—7 ungar) i ett flertal sjöar (förf.), i Värmland har ett par haft kull på Hammarön (H. FOOGDE), och i Gästrikland håller knölsvanen alltjämt till i Karisjön (E. SÖDERSTRÖM och förf., Natur i Gästrikland), vilken f. n. torde utgöra dess nordöstra nordgräns.

Gravanden har under året överförts till de totalfridlysta fåglarnas alljämt lilla men dock växande skara. Fredningen av denna art betyder kanske ej så mycket i praktiken. Dess bestånd var utom all fara och den jagades sällan utom på Öland och Gotland, där fredningen sannolikt kommer att få effekt. I Halland anges den öka betydligt med häckningar bl. a. i Vinberg, Stafsinge, och Morup (C. G. HELLMAN) samt förekom med minst 70 bofasta par kring Varberg (O. F. REUTERWALL).

Skärfläckans koloni på Getterön i Halland har ytterligare ökat och omfattade 1950 11 par. Samtliga reden förstördes genom översvämming, men 7 par lade om och kläckte (O. F. REUTERWALL). På Sigdesholm i Rone s:n på Gotland häckade arten med lyckligt resultat, efter att 1949 på samma lokal ha misslyckats med kläckningen på grund av översvämming (E. ENGQVIST, E. LINDQVIST). *Tranan* förefaller alltjämt öka i Småland (Å. HALLANDER, L. WILL-

AMS), där den tidigare genom moss-exploateringar trängdes tillbaka. Den har också i vår setis på Gotland, denna gång dock utan att häckning konstaterats (H. PETERSSON) och har åter varit bofast på Billingen i Västergötland (N.-M. NILSSON, Fauna och Flora). Den synes ha en ganska jämn utbredning i Värmland (B. ÖSTERLÖF), häckning har påvisats å Glanshammars härads allmänning, Närke (Jaktsignalen), vid Holmsjön i Västmanland (B. LAGERCRANTZ) och på myrrarna i södra Gästrikland (E. SÖDERSTRÖM och förf., Natur i Gästrikland). *Tordmule*-beståndet på Bonden i Västernorrland inventerades i år till 400 ex. (C. EMSING).

Kornknarren har i Halland uteblivit från en del av föregående års uppehållsplatser (C. G. HELLMAN); i Småland har den som vanligt hörts på Bolmsö (P. GRANQVIST) och vid Husnäs, Karlstorp (I. KARLSSON) samt dessutom på tre platser nära Jönköping, i Bredaryd, i Skirö och på trenne lokaler kring Eksjö (Å. HALLANDER); på Gotland har den i år helt uteblivit i Rone s:n (E. ENGQVIST) men ökat i Stormyr, Atlingbo s:n, där den betecknas som allmän (H. PETERSSON); i Östergötland ha knarrar hörts vid Mem och Herrebrokärren utanför Norrköping (C.-F. LUNDEVALL) och i Värmland i Eks-härads s:n (B. ÖSTERLÖF). Kring Österbybruk i Uppland har kornknarren kraftigt ökat, på ängsmarkerna kring sjöarna. Sålunda hördes i år 6 ex. på skilda lokaler (E. HANSSON).

Vakteln har häckat i Stenastorp, Vinbergs s:n, Halland, där boet förstördes under slättern och fågeln kunde fångas med händerna, varefter den släpptes (C. G. HELLMAN). Vidare har den hörts i Föra s:n på Öland den 24—27/5 (L. LUNDHOLM), i Väster-

götland tillvaratogs under flyttningen ett skadat ex. i Alingsås (HARALD OLSSON); en vaktel sågs och hördes i Ryds s:n (G. LARSSON) och ett ex. avlyssnades under ca 14 dagar i slutet av juli i Lofsdalen, Härjedalen (C.-G. BRINGER).

K r ä d j u r .

Huggormen, vilken liksom övriga reptiler blev illa åtgången under 1940-talets hårda vintrar, har under senare år mångestades återbesatt tidigare hållna områden och uppges i år ha märkbart ökat i Västergötland, Östergötlands skärgård, Värmland och Uppland. Helsingvarta huggormar, d. v. s. utan i fält synligt sicksackband ha observerats vid Mien i Småland (förf.) och vid Yklaren, Ockelbo s:n, Gästrikland (C. B. GAUTZ). En vanligt tecknad huggorm, anmärkningsvärt stor, iaktogs i Klövshöjallens björkregion, Jämtland (N. J. NILSSON). — Av allt att döma ökar *hasselnsnoken* i antal i norra Södertörn, Södermanland (förf.).

Skogsödlan uppges ha minskat i delar av Västergötland (K. HALL, R. THOLLANDER). Den har 1949 anträffats på Blå Jungfrun, Småland, en ny lokal (förf.), Fauna och Flora; G. E. DU RIETZ och förf., Natur i Småland).

G r o d d j u r .

Om grodor i allmänhet rapporteras bl. a., att de mångestades i Småland och södra Västergötland alltjämt äro mycket sällsynta efter köldvintrarna under 1940-talet, att de på Asken, Gräddö, Uppland, nu saknas fullständigt, sedan man fyra år i följd lagt ut DDT mot myggor (C.-F. LUNDEVALL) och att de i södra Gästrikland under de senaste 5—10 åren

minskat katastrofalt» (E. SÖDERSTRÖM). — Om *åkergrödan* meddelas, att den i Småland alljämt är mycket sparsam i Ryssby sn (I. G:SON EBBERSTEN), men återkommit till Nissadalens (Å. HALLANDER). — *Klockgrödan*, som f. n. blott är känd på en enda lokal i Sverige, har Skånes Naturskyddsför- ening försökt skydda genom att, efter besvärliga underhandlingar med mark- ägarna, hos Länsstyrelsen anhölla om fridlysning av fem vattensamlingar mellan Mölle och Krapperrups stationer i Skåne.

Uppgifter om kräl- och groddjurens förekomst och utbredning, helst åtföljda av belägsexemplar, mottagas tacksamt av prof. TORSTEN GISEN, Zoologiska Institutionen, Lund.

Fiskar.

Ny fisk i svensk fauna.

Lgrknöten (Trigla lyra) har för första gången i svenskt vatten tagits i en trål den 4/5 1949 V Väderöarna i Bohuslän (O. NYBELIN, Fauna och Flora; NYBELIN, Göteborgs Musei Årstryck). Denna art är utbredd från mynningen av Engelska kanalen längs sydvästra Europas kuster, Medelhavet och längs Nordafrikas västkust.

Andra fynd.

Gulstrimmig mulus, som tidigare blott gästade Sverige ett fåtal gånger, anträffades i Skälderviken, Skåne, den 8/2 (B. HANSTRÖM, Fauna och Flora); samma art togs också 1949 i vårt land, nämligen den 16/11 utanför Bonden, Bohuslän (O. NYBELIN, Göteborgs Musei Årstryck). — *Vanliga havsnålar* ha påträffats så långt inåt Östgöta- fjärdarna som vid Stegeborg (C.-F. LUNDEVALL).

Sydsvenska Kraft A/B:s uppmudd- ring av Skeenfallen i Småland har

inte endast spolerat *äl-* och *lax-* öring-vattnen vid Bolmen, utan också den förut fiskrika sjön Kösen, som står i förbindelse med Bolmån- Skeenfallen, kan nu knappast kännas igen. Fisktillgången är ytterst dålig, lekplatserna ha förstörts och vanda- liseringen är så stor, att från mark- ägarnas sida framförts tankar på att hos Vattendomstolen hemställa om omprövning av nu gällande skade- ersättningar (L. WILLIAMS). Lax- öringen är f. ö. hårt trängd över stora delar av sitt svenska utbrednings- område. Från Ångermanland berät- tas t. ex., att öringfisket blir sämre för varje år, fisken hindras att komma upp till sina lekplatser, nät utsätts i regel vid varje å- och bäckutflöde, notdrag förekommer utanför utlop- pen, ljustring fortgår alljämt o. s. v. (E. H. SELANDER). — *Harren* finns i strömmarna vid Tyttbo, Gysinge och Söderfors i Uppland och Gästrikland (E. SÖDERSTRÖM). — *Malen* har i Södermanland även i år fångats i Båven: varjämte åtskilliga yngre ex. tagits i den lilla, i förbindelse med Båven stående Kvarnsjön (S. MELIN). Om malens förekomst i Småland har B. LEKANDER under året givit en översikt i *Natur* i Småland.

Till alla som haft vänligheten att sända in uppgifter och ofta långa, utförliga redogörelser, vilka tillsam- mans gjort denna översikt möjlig och ytterligare ökat värdet av de för varje år arkiverade rapporterna be Svenska Naturskyddsföreningen och förf. få rikta ett varmt tack. Fiskerikon- sultent GILLIS LÜNING, Eksjö, och rektor GUSTAF LÄNNE, Malmberget, för vilka vi djupt buga oss, ha också denna gång till vår hjälp distribuerat egna frågeformulär inom resp. verksam- hetsområden.

GÖTEBORG 1951

ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG

Nr 2

1951

Årg. 42

Belägg måtölja.

SVERIGES NATUR

